EPISTOLA
PETRI WESSELINGII
AD
VIRUM CELEBERRIMUM
H. VENEMAM
DE
AQUILAE IN SCRIPTIS PHILONIS JUD. FRAGMENTIS ET PLATONIS EPISTOLA XIII. &c.

TRAJECTI AD RHENUM.
Apud HERM. & JOH. BESSELING.
MDCCXLVIII.

BIBL. "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

VIRO CELEBERRIMO
H. VENEMAE
S. D. P.
P. WESSELINGIUS.

CUm jucundiſſime ſuperiore aeſtate una eſſemus, ſermonesque inter nos de litteris conferremus, meminiſti, Amicorum integerrime, mentionem Platonis, atque ut varia ſunt iſta colloquia & ſaepe aliud ex alio elicientia, Philonis etiam Judaei incidere, meque vindicias illius Epiſtolae XIII., & de Graeca veteris Teſtamenti verſione, qua hic uſus fuit, nonnihil polliceri: cujus quidem promiſſi fidem cur paullo ſpiſſius liberem, cauſſas ex homine occupatiſſimo non requires; id potius pro vetere amicitia poſtulanti dabis, ut arbiter controverſiae ſedeas & re diligenter expenſa ſententiam ex aequo & bono feras. Ordiar cum Philone, in cujus ſcriptis juxta mecum noſti, Praeſtantiſſime Venema, egregia virum eruditione non multis abhinc annis verſionis Aquilae (*a*) veſtigia animadvertiſſe; quae ſi vere illis inpreſſa fuerint, fatendum utique erit, cum interpretatio illa centum ferme annis poſt Judaei hujus aevum ſit abſoluta, aut conmentarios iſtos Philonis nomen perperam prae ſe ferre,

(*a*) *Biblioth. Raiſon. tom. XXXII. part. II. p.* 304.

re, aut verſionem iſtam Aquilae nomen mentiri, aut iſthaec interpretationis indicia aliunde in Philonis libros fuiſſe inportata: quorum quidem iſtud, cum orationis univerſae habitu & diſputationis adfinitate Philonis ingenio omnia pulcerrime reſpondeant, nimis audax atque ad profitendum temerarium videtur: illud blandiri & inprudentiori fortaſſe ſe probare poterit. Contribuit *Hieronymus* (*b*) Aquilae duplicem verſionem, liberiorem alteram, alteram, quam Hebraei κατ' ἀκρίβειαν, quod verbum verbo reddebat, nominabant: priorem ſi qui Aquila antiquiorem eſſe pertenderit, teſteque ad ſuſpicionem firmandam Judaeo noſtro uti voluerit, locupletiorem oportet alium advocet: Philo enim, uti demonſtraturum me confido, auctoritatem defugiet: ad haec accedit, nec *Hieronymum* neque *Epiphanium* nec ceteros pati poſſe ſcriptores, ut alius verſionis architectus atque Aquila cenſeatur. Reſtat itaque tertium, quod etſi omni difficultate non ſit inmune, tale tamen videtur, ut ſeria in illud defigi mereatur cogitatio: qua ego quidem toties totiesque repetita hoc mihi conſecutus videor, ut liquido adfirmare poſſim,

I. Philonem Alexandrinorum Interpretum ſummum fuiſſe admiratorem, atque eorumdem verſioni, illis etiam in locis, ubi ab Hebraeo orationis contextu deflectunt, ſtudioſiſſime adhaeſiſſe. Exempla hoc adfirmabunt, quibus paucis, te praeſertim judice, cui ſcriptoris illud ſtudium cognitiſſimum, defungi potero. Alexandrini *Geneſ.* XV, 15. Σὺ δὲ ἀπελεύσῃ —— —— τραφεὶς ἐν γήρᾳ καλῷ. Sic & *Philo*

(*b*) *Montfaucon. Praelimin. in Hexapla p.* 47.

lo (*c*), &, ne mendi ſuſpicio ſit, ſuo more illud arceſſitisque coloribus explicat. Hebraea editio חקבר, & optime quidem, cui haud male congruit *Complutenſis* libri ταφεὶς h. e. *ſepeliendus*. Ἐπιθήσετε ἐπὶ τὸ θέμα, vertunt iidem *Levit.* XXIV, 7., λίβανον καθαρὸν καὶ ἅλα. Quorum duo poſtrema Hebr. ignorat, non item noſter, neſcio quid reconditi in illis (*d*) reperiens. *Genes.* XXVI, 32. καὶ εἶπαν, οὐχ εὕρομεν ὕδωρ Alexandrini, quod itidem probat, & quaeſitiſſimis explicationibus (*e*) exornat. Sacer hiſtoricus ויאמרו לו מצאנו מים, ſententia adfirmante, quam & *Symmachus* & *Aquila*, uti decebat, minime mutarunt. Docti illi interpretes, quibus *Philo* ſe ſocium adjunxit, illud לו a praecedente verbo diſtraxerunt, nec aliud ac לא, negandi particulam, eſſe arbitrati ſunt, quod & aliis ſacrae ſcripturae in locis uſu veniſſe Theologorum hujus aetatis principem & de utroque noſtrum praeclare olim meritum *Campeg. Vitringam* (*f*) erudite conmonſtraſſe haud ignoras. Porro οὐκ ἔσαι τελεσφόρος ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ κ. λ., quorum nullum in Moſe veſtigium ex *Deuter.* XXIII, 18. recipit (*g*), atque illuſtrat. Hunc quoque in cenſum referebam σὺ δὲ σῆθι συναντῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, ſive, ut paucis interpoſitis (*h*) maluit, καὶ ςήσῃ ὑπαντιάζων, ratus ex καὶ ἔσῃ *Exod.* VII, 15. vitio amanuenſium id eſſe progeni-

(*c*) *Quis Rer. Divin. Her. p.* 519. *E. &* 521.
(*d*) *L. III. Vit. Moſ. p.* 669. *& de Victim. p.* 837.
(*e*) *De Plant. Noae. p.* 225. *C. & de Somn. p.* 566. *E.*
(*f*) *Obſervat. Sacr. L. III. C.* 14.
(*g*) *De Sacrific. p.* 856.
(*h*) *De Confus. Ling. p.* 324. *D.* 325. *A.*

genitum: ſerpſit enim iſtud mendi genus late pluresque veterum ſcriptorum locos ita infecit, ut multos ad inſulſas opiniones manu paene duxerit. Non te fugit, quas olim turbas Graecorum Theologis dederit hoc *Pſalmi* LXXXVI, 5. Μήτηρ Σιὼν ἐρεῖ ἄνθρωπος καὶ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ. Ad primam illi vocem tanquam ad ſcopulum adhaereſcebant, abſurdam profecto, atque ex μὴ τῇ Σιὼν κ. λ. aberrantis calami opera extuſam; potuiſſent boni viri, ſi ex vel parum ex Hebraeo fonte bibiſſent, mendae iſtam maculam eluere, ſeque anguſtiis expedire. *Euſebio*, ſummi viro ingenii, verum liquidiſſimo adfulſit, non item ejus (*i*) librariis: vidit & illud auctor ſcholii, multo emendatius a *Bern. Montfauconio*, quam paſſim legi ſolet (*k*), publicati. Quod genus cum ſub ſtili acumen ultro venerit, patere, ut ſuperioribus extrinſecus adſtruantur nonnulla. Legiſti Anonymi conmentationem de Herculis certaminibus, a *Leone Allatio* (*l*) in vulgus proditam, cujus haec quaeſo conſidera: Φυλλεὺς μὲν οὖν εἰς Δουλίχιον εἴη, πρὸς Ὤλενον δ' Ἡρακλῆς προσδεξάμενον ἵκετο. Καὶ Μνησιμάχην τὴν Ὠλένου ῥυσάμενος Εὐρυτίωνος ἧκεν εἰς Εὐρυθέα. quae quidem ſcabra ſunt & ridiculo errore deformia: offerunt regem nobis Olenum, qui Herculem hoſpitio exceperit, cujusque filiam Heros iſte Thebanus Eurytione interfecto liberarit: at Herculis aevo nullus uſquam tota Graecia rex Olenus: urbs fuit Olenus, ad cujus regem Dexamenum divertit

(*i*) *Comment. in Pſalm. p.* 538. & 541.
(*k*) *Hexapl. T.* 1. *p.* 602.
(*l*) *Excerpt. Var. p.* 330.

vertit Hercules. Audi (*m*) *Apollodorum*, ex quo omnia abraſit Anonymus ille *Allatii*, Ἡρακλῆς δὲ εἰς Ὤλενον πρὸς Δεξάμενον, κἀκεῖ κατῴκει. Homo meus cum arte juncta videret προσδεξάμενον, ut ſaepe (*n*) alias ſcriptis in codicibus, ſtulta metamorphoſi urbem Olenum in hominis figuram transmigrare, regemque urbis Dexamenum paene e medio excedere juſſit. Hi fructus pravae ſcripturae. Vide mihi & hoc a Cl. *Jenſio* (*o*) editum Epigramma:

Ιτρια μοι βύβλων ἀλονώδεα συν καλάμοισι
 Πέμπεις Νειλορύτου δῶρον ἀπὸ προβολῆς.
Μουσοπόλῳ δ' ἀτελῆ, Διονύσιε, μήκετι πέμπε
 Ὄργανα. τίς τούτων χρῆσις ἄτερ μέλανος;

Jenſio Viro Doctiſſimo *primus verſus inextricabilis* eſt, inplicatus certe errorum anfractibus haeret. Qui viam nuper monſtravit eruditus in Germania (*p*) vir, vereor ut eam recte emunierit. Ἰ τρία βύβλων ἀλονότια, ita ἀλονώδεα inſtaurat, Latine eſſe adfirmat, *i*, *tres mihi byblos ſale humidas* &c. De quibus Graecis Latinisque nihil dicere cur inſiſtam, tu, Optime Venema, monendus non es. *Leonides* ita, credo, reliquerat:

Ἤτρια μοι βύβλων ἀχνώδεα σὺν καλάμοισι
 Πέμπεις ——

Mi-

(*m*) *Biblioth. L.* II, 4. *p.* 107.
(*n*) *Vid. Not. in Diodor. Sicul. L. IV*, 33.
(*o*) *Lucubrat. Heſych. p.* 309.
(*p*) *Miſcellan. Lipſienſ. Vol. IV. p.* 109.

Miſerat Dionyſius tenuia papyri ſtamina, ſive, ut *Plinius*, ſubtegmina, una cum calamis Niloticis: atramentum addere neglexerat: hinc *Leonidae* jocus, cujus quidem, ſi de vocis uſu dubium eſſet; adjungi fragmentum ex *Suida* in Ἤτελον operae pretium foret. Tangam potius alterum ejusdem Epigramma & luce adſpergam obiter:

Ὕδατα σοι Κοτίλεια γενέθλιον ἦμαρ ὁρῶντι,
  Καῖσαρ, ἐπιβλύζοι σωρὸν ἀκεσορίης,
Ὄφρα σε κόσμος ἅπας πάππον ... αὐγάζηται,
  Ὡς πατέρα τελοσης εἴσιδεν εὐτοκίης

Idem vir eruditus (q) ὕδατα κοτύλεια *aquas heminarias*, γενέθλιον ἦμαρ *diem vitae ſupremum*, σωρὸν, ſic corrigit, ἀγησοελίης, *acervum loculi non terreni* vertit, pluraque adjungit, quae deſcribere atque exagitare mei ſtomachi non eſt. Fallor, aut *Leonides* ſcripſit:

Ὕδατα σοι Κοτυλαῖα γενέθλιον ἦμαρ ὁρῶντι,
  Καῖσαρ, ἐπιβλύζοι σωρὸν ἀκεσοελίης,

Optat poeta Imp. Marco Aurelio, huic enim (r) deſtinatum Epigramma, natali ejus die ſalubres Cutilias aquas, & quendam quaſi cumulum ſanitatis conciliaturas, ut omnis orbis, quem dudum triplici prole feliciter auctum animadverterat, avum cernat quoque. In verſu tertio utrum περιαυγάζηται, quod *Philo* Judaeus non adſpernatur, an aliud fuerit, nunc non disqui-

(q) *Miſcell. Lipſ. vol. IV. p.* 104.
(r) *Vide Anthol. L. VI. C.* 12. *p.* 562.

quiram: neque ea interſeram, quae Imp. Antonini familiam illuminare commode poſſent: evagarer enim ab incoepto ſermone longius. In *Philonis* atque Alexandrinorum, ut ad eos reditum faciam, ϗ ϛήσῃ συναντῶν αὐτῷ vitii nihil: congruit, etſi minus ex vero, Hebr. ונצבת לקראתו. Quod aliis arriſit ϗ ἔσῃ συναντῶν, ex genuino Alexandrinorum, quoniam abſurdi quidpiam praeferre id videbatur, inprudenter efformatum eſt. Porro Ἡρώων πόλιν, ad quam Joſephus patri obviam occucurrerit, habet (*s*) ex *Geneſ.* XLVI, 28; tametſi de ea nihil ſacer hiſtoriae auctor: hoc amplius, *Exod.* XX, 13. ου μοιχεύσεις, ου φονεύσεις, contra ſtatutum ſecundae Decalogi tabulae ordinem, ſtudioſe (*t*) tuetur, prorſus ut S. *Marcus*, *Lucas*, *Paullus*, eosdem Alexandrinos interpretes, uti ſaepe alias, ſectati.

II. Diſcrepare tamen ab ea verſione multifariam, interpretum verbis elegantiore orationis cultu ſaepe ex arbitrio inſtructis. *Geneſ.* XLI, 42. ϗ περιέθηκε κλοιὸν χρυσοῦν περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ Alexandrini. At ille (*u*) ϗ δίδωσιν αὐτῷ —— κύκλον χρυσοῦν περιδέραιον. Memini probe Cl. *Mangey* κλοιὸν, ne ab interpretibus ſuis noſter aberraret, inculcaſſe; quod quidem citra crimen *Philo* amplecti aeque potuerat ac *Lucianus*, qui (*x*) ἑώρων περιδέραια χρυσᾶ, τῶν κλοιῶν παχύτερα: neque enim addubito, quin hanc conplurium ſchedarum lectionem politiſſimus ſcriptor, etſi doctiſſimis viris aliud conmodius fuerit viſum, probave-

(*s*) *De Joſeph. p.* 563. *B.*
(*t*) *De Decalog. p.* 767. *E.*
(*u*) *De Joſeph. p.* 543. *D.*
(*x*) *Reviviſcent. C.* 12. *p.* 581.

baverit: vernile ſane iſtud Sileni apud (*y*) *Euripidem*, quod opportune praeſtantiſſimus *Moſ. Solanus* excitavit,

— καὶ τὸν χρύσεον
Κλοιὸν φοροῦντα περὶ μέσον τὸν αὐχένα,

Judaeum ſordium atque elegantiae poſthabitae abſolviſſet: at vetat ipſe, torquem hunc κύκλον χρυσοῦν περὶ τὸν τράχηλον & περιαυχένιον κύκλον iterum iterumque (z) adpellitans. Idem de (*a*) Rebecca, κατέβη ἐπὶ τὴν γῆν (πηγὴν) ἀντλῆσαι τὴν ὑδρείαν, ſive potius τῇ ὑδρείᾳ. Alexandrini diverſiore modo *Geneſ.* XXIV, 17., ipſe etiam *Philo* in ſuperioribus. Itaque doctiſſimus *Mangey* πλῆσαι τῇ ὑδρείᾳ fuiſſe edicit. Cur tandem? nonne alibi de eadem Rebecca ἔρχεται ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι. & quid ad ſententiam intereſt, hoc an illud probetur? Porro τῶν ἑρπετῶν (*b*) inquit, ὅσα ἢ ἄποδα ἢ συρμῷ τῆς γαστρὸς ἰλυσπώμενα, ἢ τετρασκελῆ καὶ πολύποδα, φησίν (Moſes. *Levit.* XI, 41. 42.) εἶναι πρὸς ἐδωδὴν οὐ καθαρά. Quae ſi contendantur ac comparentur cum interpretatione Alexandrinorum, multis partibus different, nec tamen alio, quam variandae et poliendae orationis conſilio: alibi certe, eadem (*c*) iterans, a ducibus ſuis nihil admodum recedit. Idem ſtudium haec (*d*) Bileami declarant: ἐκ Μεσοποταμί-

(y) *Cyclop. v.* 183.
(z) *De Joſeph. p.* 548. *D.*
(a) *De Poſterit. Cain. p.* 251. *Tom.* 1. *oper. Phil. Edit. Nov.*
(b) *De Leg. Special. p.* 354. *Tom. II.*
(c) *De Migrat. Abrab. p.* 397. *E.*
(d) *Vit. Moſ. L.* 1. *p.* 645. *B.*

ταμίας μετεπέμψατό με Βαλάκης, μακρὰν τὴν ἀπ' ἀνατολῶν ϛειλάμενον ἀποδημίαν, ἵνα τίσηται τὰς Ἑβραίους ἀραῖς. ἐγὼ δὲ τίνα τρόπον ἀράσομαι τοῖς μὴ καταράτοις ὑπὸ Θεοῦ. Θεάσομαι μὲν αὐτοὺς ὀφθαλμοῖς ἀφ' ὑψηλοτάτων ὀρῶν &c. neque enim aliunde defluxerunt, quam ex fonte Alexandrino *Numer.* XXIII, 7. 8., ſola ſcriptoris opera quodammodo depurgata. Adjungant, qui in dubio haerent, ejusdem (*e*) diſputationem de Naziraeis, & quae Graeci *Numer.* VI, 3, 4. 5., tum cultam baculi Moſaici deſcriptionem, in ſerpentem (*f*) ſtupendo opere abeuntis, & *Exod.* IV, 3., denique de menſuris & (*g*) ponderibus, quaeque *Deuteron.* XXV, 13. 14. 15., conpoſita diligenter *Philonis* conmentatione (*h*) de iisdem, & quod ambigui reliquum erat, diſſipabitur. Ego vero negligere minime debeo, poſteriore loco amanuenſium ſocordia evanuiſſe videri καὶ μέτρον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔϛαι σοι. ſine illis enim oratio hiat & turpiter claudicat: neque etiam ſine nota transmittere inprovidas correctiones, ex poſthabito hoc ſcriptoris ſtudio malis avibus ſubnatas. Commentatur Judaeorum doctiſſimus in legem *Levit.* v, 3. 4. ad hunc (*i*) praeter alia modum, οὐκοῦν τελεσὶ μετανοίας τρόποις ἱλάσκεται τοῖς εἰρημένοις κτήνεσιν ἢ πτηνοῖς ἢ ΛΕΥΚΟΠΥΡΟΙΣ. tum ad ejusdem libri C. II, 2, legem (*k*) τὸ γὰρ ἔλαιον καὶ ὁ λιβανωτὸς, ὧν ἐπιδρά-

(*e*) *De Victim.* p. 846.
(*f*) *Vit. Mos.* p. 614. C.
(*g*) *De Creat. Princip.* p. 729.
(*h*) *De Somn.* p. 1135. A.
(*i*) *De Nomin. Mutat.* p. 1081. C.
(*k*) *De Somn.* p. 1118. B.

δράττεται σὺν τοῖς ΛΕΥΚΟΠΥΡΟΙΣ ὁ ἱερεὺς, ταῦτα αἰνίττεται. utrobique clariſſimus *Th. Mangey* fuiſſe olim & nunc eſſe oportere λευκοπώροις (*l*) pertendit, vocabuli ſignificationem prorſus diſſimulans. Quid ſi eam brevi nos inveſtigemus? *H. Stephanus* (*m*) ex Epigrammate quodam λευκόπωρος habet, & *poma* ſive *candidos fructus ferentem* vertit, haud male quidem, modo λευκοόπωρος ſcribatur. Epigrammatis, quod *Stephano* in animo atque oculis fuiſſe videtur, haec (*n*) ſatis erunt ad cubilia ſignificationis perquirenda.

> Ὡς ἡ λευκοόπωρος ἐγὼ καὶ ἐφώριος ἤδη
> Κείνῳ συκοφορῶ τὰς ἀπύρους ἀκόλους.

Sic ſuaviter ficus ad praetereuntem viatorem, ut arboris fundique domino, poma matura eſſe, etiam atque etiam renuntiet. Jam reddatur id vocabuli *Philoni* Judaeo, & fatendum utique erit, aut arborem albeſcentia poma ferentem illisque gravidam, aut ipſa poma, modo vox id permittat, arae fuiſſe inpoſita: quorum quidem utrumque tale eſt, ut nullis obtineri machinis poſſit, quin multis partibus abſurdiſſimum atque a ſcriptoris inſtituto alieniſſimum ſit. Λευκόπυρος, quo ſermonis Graeci Theſauri locupletari poſſunt, ſimilam indicat, ſive, ut utroque *Levitici* loco veteres Graeci interpretes, σεμίδαλιν· & hanc ſolam, nec quidpiam aliud, praeſcripta ſibi verba valide expoſtulant.

III.

(*l*) *Vid. Oper. Philon. T.* I. *p.* 734.
(*m*) *Theſ. Ling. Gr. T.* II. *p.* 1415.
(*n*) *Anthol. L.* I, 20. *p.* 39.

III. Videri *Philonem* multum ſaepenumero ab interpretibus Alexandrinis diſſentire, etſi optime cum illis concordet. Sic eo libro, quem de *Poſteritate Caini* ſcriptum primus vulgavit Clariſſimus *Mangey* (o), οὗ ἕνεκά μοι δοκεῖ καὶ Μωυσεῖ διαλέγεσθαι, Βαδίζε, κατάβηθι καὶ ἀνάβηθι. Poſterius verbum nec Hebraea ratum habet, neque ulla Graecorum interpretum editio, ne ipſe quidem *Philo* (p) alio in loco. Vir doctus tamen hanc lectionis diſſeritatem *Exod.* XXXII, 7. *Philone* vel vetuſtiorem eſſe vel ſaltem aequalem opinatur: quo quidem arbitrio, ſi recordatus *Exod.* XXXIII. 1. ἀνάβηθι ἐντεῦθεν fuiſſet, potuiſſet ſuperſedere: id enim animo ſcriptoris obſervabatur tantummodo. Atque hoc adfirmandum quoque de his arbitror, quibus προειπὼν (q) inquit, δὲ τὸ, ὁμοίωμα οὐκ εἴδετε, ἐπιφέρει, ἀλλ᾽ ἢ φωνὴν, ἣν πάντες εἴδετε. Quorum poſtrema, recte vir praeclarus adſcripſit, *non leguntur in hodiernis Graeci textus editionibus*: quod vero ſtatim ſuccedit illis, *videtur tamen Philo ea ſuo in codice legiſſe*, id teneri non poſſe autumo. Namque ipſe *Philo*, ubi ex *Deuteron.* IV. verſum 12. in ſuperioribus exſcripſit, ultima iſthaec tanquam legitima, haud agnovit. Et qui potuiſſet tandem? qui concluſione quadam ex verbis καὶ ὁμοίωμα οὐκ εἴδετε ἀλλ᾽ ἢ φωνὴν confecit, omnes Iſraelitas mentis ſuae oculis vocem illam vidiſſe: de qua explicatione quid multa? ſervet eam ſibi, ut plures de hoc genere alias; nobis vel ob *Apocalypſeos* (r) βλέπειν τὴν φωνὴν nihil hic impediti.

(o) *Tom. Operum Philon. I. p.* 251.
(p) *De Vita Mos. L.* III. *p.* 678.
(q) *De Migrat. Abrah. p.* 395. *D.*
(r) *Cap. I,* 12.

pediti. Id ego vero vehementem ſaepe in modum admiratus ſum, eximia eruditione Theologum in formanda eruendaque nova lectionum ſcriptura & vetere, atque omnium integerrima, damnanda tanta judicii confidentia abuſum eſſe. Criminari ne videar, Clariſſime Venema, e Novi Teſtamenti tabulis quaedam admetiamur. Unquamne in animum induxiſti haec *S. Lucae* (*s*) καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν καὶ ΠΡΟΣΕΚΛΗΡΩΘΗΣΑΝ τῷ Παύλῳ vitioſa eſſe & Graeci ſermonis ingenio contraria? Doctiſſimus *Philonis* editor (*t*) refingi καὶ προσεκολλήθησαν jubet: cauſſam adfert nullam, niſi ſi in conjectura, qua *Philoni* ſe medicinam feciſſe putavit, grave & juſtum pondus ineſſe cenſuerit. *Philonis* haec (*u*) ſunt: τῶν μὲν τούτῳ, τῶν δὲ ἐκείνῳ ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ, *his* Tiberio Imp. nepoti, *illis* Cajo *adhaereſcentibus*. Scriptus manu *Mediceus* προσκληρουμένων· in quo cum primum acquieviſſet vir eruditus, poſtea mendam animadvertit, nunquam, niſi προσκολλωμένων ſubſtituatur, eluendam. Fac labem in *Philone* eſſe, quid ad *S. Lucam* ea? At verum ſi mihi ſedulo profiteri liceat, mera ea atque inprudens *Philonis* incruſtatio eſt, vulgatum mordicus amplexi: eopſe enim (*x*) libro, ἔθνει δὴ τοιούτῳ, inquit, ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΡΩΜΕΝΟΣ καὶ πατρίδι, καὶ ἱερῷ. Quae ſi eum a pruritu *S. Lucam* & *Philonem* corrigendi cohibere non potuerunt, utique plura alia debuerant. ὁ θεὸς (*y*) ait, ὥπερ οἱ ἀπὸ τῶν ἔθνους προσ-

κει-

(*s*) *Actor. A. C. XVII*, 4.
(*t*) *Tom. Oper. Philon*, II. *p.* 689.
(*u*) *Leg. ad Caj. p.* 1001.
(*x*) *P.* 1031. *C.*
(*y*) *De Creat. Princ. p.* 724. *A.*

κεκλήρωνται. iterum (z), καὶ γὰρ ἄλλως προσκεκληρωμένος τῷ Θεῷ. Sed deſino: taedet in re minime ancipiti plura exſcribere, tibique moleſtiam creare. Ecce aliud. Pro Philoneis de poenitentia (a) verbis τῆς μὲν ἀτρέπτου καὶ ἀμετανοήτου —— —— φύσεως ἀμοιρήσασα. Scripti codices καὶ ἀμεταβλήτου praeferunt, quod vir doctus longe cultius arbitratus, videndum admonet, ſcribendumne in poſteriore Paullina ad *Corinth.* VII, 10. σωτηρίαν ἀμετάβλητον, inducto ἀμεταμελήτου atque eraſo vocabulo. Cur quaeſo? inſolensne ea vox eſt, an verborum ordini repugnans, an abhorret ab indole ſermonis? Nihil horum. *S. Paullus* alibi ἀμεταμέλητα χαρίσματα (b) memorat. *Menander* ἡδονὴν ἀμεταμέλητον, *Polybius* ἀμεταμέλητον προαίρεσιν & ἀμεταμέλητον πίστιν, ut viri eruditione praeclari dudum (c) conmonſtrarunt egregie. Pari, haud paullo tamen tolerabiliore, audacia idem Clariſſimus *Th. Mangey* in Paullina ad *Timotheum* priore C. VI, 3. εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ ΠΡΟΣΈΧΕΤΑΙ ὑγιαίνουσι λόγοις refingit, popularem ſuum, quem laudare oblitus eſt, *R. Bentleium*, (*d*) ſecutus. Atque hic non dubito, quin eorum in memoriam jucundiſſime redeas, mihi certe eorum recordatio perjucunda eſt, Praeſtantiſſime Venema, quae ante hos XVI. annos in eruditiſſimorum virorum, quorum amicitia ambo gloriamur, conſeſſu de Bentleiana con-

(z) *L. II. Monarch. p.* 827. *E.*
(a) *De Praem. p.* 912. *Sive T.* 11. *Edit. Nov. p.* 410.
(b) *Rom. XI,* 29.
(c) *Th. Gatak. Miſcel. C.* 29. *p.* 750. *Raphel. in Epiſt. ad Rom. XI,* 29.
(d) *Oper. Philon. T.* 1. *p.* 728.

conjectura ultro citroque, ut egregius tum in alma Franequerana mos ferebat, fuerunt jactata. Equidem ne quid detrimenti vulgatum ΠΡΟΣΕΡΧΕΤΑΙ caperet, ad haec *Philonis* de bonis pravisque ſtudiis (*e*) provocare ſolebam: καὶ ἔμπαλιν ἐκείνοις μὲν ΠΡΟΕΡΧΕΣΘΑΙ, ἕτων δὲ ὑστερίζειν. nec deſinam hoc patrono, tametſi eum ab hac cauſſa alienare vir doctiſſimus ſit adniſus, in poſterum uti; intercedunt illius enim conſilio & manu exarati libri, & plura ejusdem *Philonis*: uno, ne longum faciam, defungar. Μυρίοι γάρ, (*f*) inquit, ἀνόθως καὶ ἀκολακεύτως ΠΡΟΣΕΛΘΟΝΤΕΣ ἀρετῇ κατὰ τὸ γνήσιον αὐτῆς &c. Tale enim videtur, ut citra manifeſtam vim atque injuriam iſti cauſſae eripi non queat.

IV. Diſſentire praeterea nulla ſua, ſed ſocordium ſciolorumque amanuenſium culpa. Habent ab Alexandria interpretes *Levit.* XIX, 19. καὶ τὸν ἀμπελῶνα σου οὐ κατασπερεῖς διαφόρον. *Philo* δίφορον, quod & ex *Aldina* τῶν LXX. editione adfertur, nunc (*g*) quidem ſemel iterumque praefert, quod διαφόρον tamen ipſe reliquerat. Genus diſputationis, quo non abſurde utitur (*h*), inſpice: τὸ δὲ μὴ κατασπείρειν ἀμπελῶνα ΔΙΦΟΡΟΝ, πρῶτον μὲν, ἵνα μὴ φύρηται συμφυόμενα τὰ γένους ὄντα ἑτέρου. σπαρτὰ γὰρ δένδροις καὶ δένδρα σπαρτοῖς ἀνοίκεια. Id omne, & quidquid conſequitur, διαφόρον, nihilque aliud requirit: ne nunc ſuperioribus, quod res ipſa clamat, adſtruam, non biferas triferasque ficus, nec ejus ingenii ar-

(*e*) *De Agricult. p.* 205. *C.*
(*f*) *De Migrat. Abrah. p.* 401. *D.*
(*g*) *De Creat. Princip. p.* 730. *E.*
(*h*) *Ibid. p.* 731. *D.*

arbores aliaque ſemina vetari, ſed vineam diverſi generis ſtirpibus fundumque eadem opera veſtire. De Caino (*i*) ἤνεγκε ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῆς γῆς δῶρον τῷ κυρίῳ. Alexandrini *Geneſ.* IV, 3. ἀπὸ τῶν καρπῶν & θυσίαν τῷ κυρίῳ. Prius *Philo* ſi per librarios licuiſſet, in haec usque tempora ſibi proprium haberet: nam & poſt pauca ἀπὸ τῶν καρπῶν ita amplexatur atque exponit ſuo ſibi more, ut dubio res ſit exemta: poſterius itidem ex Alexandrinorum acervo (*k*) deguſtat; unde δῶρον iſtud, ab Hebraeorum מנחה non admodum diſcors & abludens, aut orationis luminibus diſtinguendae cauſſa adſcivit conſulto, aut nimiae librariorum diligentiae debetur: atque hoc quidem a veritatis tramite quam minimum deflecteret, ſi ubique valeret, quod *Origenes* (*l*) ſe obſervaſſe ait, πολλαχοῦ τῶν γραφῶν τὰ μὲν ΔΩΡΑ ἐπὶ τῶν ζώων λέγεσθαι, τὰς δὲ ΘΥΣΙΑΣ ἐπὶ τῶν ἀψύχων. At hoc miſſum faciamus. Auſim vero confidenter adſeverare in his (*m*) ſpecimen amanuenſium ſollertiae, nimiae tamen, ſeſe prodere: Καὶ ἐτελέσθησαν οἱ οὐρανοὶ καὶ πᾶσαι αἱ στρατιαί. Alexandriae dederant quondam ὁ οὐρανὸς & πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν *Geneſ.* II, 1., quo etiam modo ſchedae *Mediceae*, a Clariſſimo *Mangey* haud injuria probatae: nam quae continuo conſequuntur, non ſane τὰς στρατιὰς, ſed τὸν κόσμον aeque ac οὐρανὸν ſuo quodam jure ſibi vindicant. Pari equidem ratione ſubveniendum (*n*) his

(*i*) *De Sacrif. Cain. & Abel. p.* 137. *D.*
(*k*) *Ibid. p.* 145. *C.*
(*l*) *Comment. in Levit. p.* 181. *Tom.* 1. *Ed. Nov.*
(*m*) *De Allegor. L.* 1. *p.* 40.
(*n*) *De Plantat. Noae p.* 227. *C.*

his exiſtimo: τὸν καρπὸν αὐτοῦ, τρία ἔτη ἔσται ἀκάθαρτος, οὐ βρωθήσεται. reſtituendumque ex *Levit.* XIX, 23. ὁ καρπὸς ——— ——— ἀπερικάθαρτος. Ita mox auctor (*o*) ipſe, adjecta uberiore diſputatione, quae, niſi convellatur & plane luxetur, illud tantummodo pati poterit. Fac periculum, Vir Praeſtantiſſime, & aſſenſum non negabis. Porro καὶ ὁ κύριος ἐστήρικται ἐπ' αὐτῆς de ſcalis (*p*) Jacobi, & καὶ πληθυνθήσεται (τὸ σπέρμα) ἐπὶ θάλασσαν ex *Geneſ.* XXVIII, 12. 13., ubi priſci interpretes ἐπεστήρικτο & πλατυνθήσεται. Utrumque in *Philonis* orationem addi iterum atque inſtaurari oportere, recte vidit vir doctiſſimus. Ἐστήρικτο ſive ἐπεστήρικτο apertiſſime (*q*) tuetur & contortis explicationibus, ſicuti & πλατυνθήσεται, mirifice illuminat. Praeterea καὶ ἀπήντησεν ἐν τόπῳ καὶ ἡυλίσθη ἐκεῖ, ὅτι εἰσῆλθεν ὁ ἥλιος ex ejuſdem *Geneſ.* capite v. 10 (*r*) adſumit, pro quibus Alexandrini ἀπήντησε τόπῳ, καὶ ἐκοιμήθη, ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος. quorum quidem prius & leve eſt, & vitio ſcribentis ex praecedente verbo progenitum, jureque ab eodem (*s*) negligitur. Poſterius planiſſime reſpondet Hebraeo כי בא השמש, fuitque fortaſſe in verſione *Aquilae*, verbum verbo reddere ſoliti. Id vero *Philonem* ſuae orationi inſeruiſſe, merito mihi negare poſſe videor. Namque locis, quae proxime ſignata fuerunt, ἔδυ γὰρ φησὶν, ὁ φαινόμενος οὗτος &c. & poſt pauca, ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος. ὅταν γὰρ

(*o*) *Ibid. p.* 230. *A.*
(*p*) *De Somn. p.* 565.
(*q*) *Ibid p.* 588. *E.* & 591. *D.*
(*r*) *Ibid. p.* 566.
(*s*) *Ibid. p.* 576. *B.* 583. *A.*

γὰρ τὴν ψυχὴν ἀπολίπωσιν αἱ αὐγαὶ δι᾽ ὧν &c. tum ἐπειδὴ τὸ ἄκρατον ἐκεῖνο φέγγος ἀπ᾽ αὐτοῦ ΕΔΥ, τὸ κεκερασμένον κ. λ., quae non exſcribo: ex adpoſitis enim liquidiſſimo allucet, *Philonem* duces ſuos hic minime deſeruiſſe. Scholion itaque eſt καὶ εἰσῆλθεν ὁ ἥλιος, quod, ut plura alia, invito obtruſerunt, ſicuti & ηὐλίσθη. Nam quod Alexandriae olim maluerunt ἐκοιμήθη, id ab illa diſputatione avelli ſine manifeſta vi non poterit: finit eam his verbis, adfirmatque de viris ſobriis & frugalitatem ſectatis, τούτοις (ſ) ἐστὶ κλίνη ΜΑΛΑΚΟΝ ἔδαφος, στρωμνὴ δὲ θάμνοι: quae quidem univerſa doctiſſimo viro ſe non probarunt. Forſan ὁμαλὸν ait. *Philonem* ſi conſuluerimus, hoccine an illud potius habuerit, reſpondebit, puto, his (t) verbis: καὶ μὴν πρός γε ὕπνον, ΜΑΛΑΚΟΝ μὲν ἔδαφος, αὐτάρκες ἦν. Alibi de cane (*u*) odoriſequo, lubet enim id obiter atque extrinſecus, quia idem corrigendi inſtitutum prolixius declarat, adſciſcere, ὅν φασιν, ait, οἱ κυνηγετικοὶ ῥινηλατοῦντα τοῖς μακρὰν ΠΤΩΜΑΣΙΝ εὐσκόπως ἐπιτρέχειν. V. C. *Th. Mangey* σώμασιν ejus in locum ſubſtituit. Atqui de ejuſdem ingenii canibus (*x*) *Philo*, λόγος ἔχει καὶ τὰ πορρωτάτω τῶν θηρίων ΠΤΩΜΑΤΑ ῥινηλατοῦντας ἀνευρίσκειν. An & hic σώματα; Imo vero. Quid fiet ergo his in *S. Matthaei* (*y*) Evangelio, ὅπου γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ ΠΤΩ-

(ſ) *De Somn. p.* 584. *D.*
(t) *Lib. II. de Somn. p.* 1115. *D.*
(*u*) *De Abrahamo p. E.*
(*x*) *De Somn. p.* 572.
(*y*) *Cap. XXIV*, 28.

ΠΤΩΜΑ; Quid iſtis ſenum Alexandrinorum (z), καὶ ἐξέκλινεν ἰδεῖν τὸ ΠΤΩΜΑ τοῦ λέοντος; Quid pluribus aliis ſcriptorum, quibus id vocabuli non ingratum accidit, locis? Eſt plerumque *Philoneum* ſcribendi & diſputandi genus egregie inter ſe aptum, translationibusque & vocabulorum figuris ita diſtinctum, ut de verbis, modo ingenii vires intendantur, anceps negotium & difficile minus ſit. Feciſſet amplius operae pretium vir eruditus, ſi illi per varia occupationum negotia ad id perpetuo attendere licuiſſet. Profitetur praeſtans eruditione Judaeus, omnia animalibus (ζώοις) eſſe oppleta, in terra alia, aere, aqua (*a*) verſari, καὶ τὰ πυρίγονα πυρὶ, ὧν τὴν γένεσιν ἀεριδηλοτέραν κατὰ Μακεδονίαν λόγος ἔχει προφαίνεσθαι. Ubi vero talia de animalibus in Macedonum regione πυριγόνοις? Ad quae expedienda in adnotationibus κατὰ Παννονίαν refingitur; de qua aeque proditum id memoriae eſt, quod de Macedonia uſquam legi negatur: repetita vero cura funditus atque a ſtirpe eradicantur voces (*b*), κατὰ Μακεδονίαν, legique jubetur, ὧν τὴν γένεσιν ἀεριδ. λόγος ἔχει προφαίνεσθαι τοὺς ἀστέρας. *quorum exiſtentiam*, ſic Latine Graeca iſta loquuntur, *oſtendunt, ut par eſt, ſtellae in coelo.* Qua quidem ratione, nam Latina praetereo tacitus, ἀστέρες ſive *ſtellae* catalogo τῶν ζώων, quibus eas *Philo* manifeſto inmiſcuit, & auferuntur, & praeterea adfirmare perhibentur, eſſe in igne ani-

(z) *Judicum Cap. XIV*, 8.
(a) *De Plantat. Noae p.* 216. *A.*
(b) *Vid. Tom. Oper. Phil. I. p.* 729.

animalia, quibus πυριγόνων titulus: quod ſcriptori Judaeo, niſi dormitarit, in cogitationem venire potuit nunquam. Ipſum ſi ſequimur, uti aequum honeſtumque eſt, innovandum omnino nihil: namque ex eadem ſectae diſciplina πυρὸς (c) inquit, (οἰκεῖα) τὰ πυρίγονα. λόγος δὲ ἔχει ταῦτα κατὰ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ μάλιστα γίνεσθαι. ubi ad reverendum *Benzelium*, qui plura (*d*) de illis, recte remittimur. Sed revertamur ad ordinem.

V. Nonnunquam vitioſo exemplari & ab Hebraeo atque Alexandrinorum Graeco diſſentiente deceptum videri. Ἵνα τεκνοποιήσῃς ἐξ αὐτῆς ex *Geneſ.* XVI, 2. adfert atque uberius (*e*) conmentatur: ubi Alexandriae ἵνα τεκνοποιήσωμαι, ne ab *Hebr.* אולי אבנה aberrarent, recte maluerunt. At hoc (*f*) paullo diligentius expendamus. καὶ ἐπιβαίνουσα ἡ οὗδε βασιλεία καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς ὕψος ἀρθήσεται. ὁ λαὸς οὗτος ἡγεμόνι, τῷ ἀπ' Αἰγύπτου πάσης ὁδοῦ κέχρηται θεῷ, καθ' ἓν κέρας ἄγοντι, τὸ πληθύν. τοιγαροῦν ἔδεται ἔθνη πολλὰ ἐχθρῶν, καὶ ὅσον ἐν αὐτοῖς πῖον ἄχρι μυελοῦ λήψεται, (reverendus *Mangey* λάψεται) καὶ τοῖς ἐκηβολίαις ἀπολεῖ τοὺς δυσμενεῖς. Omne id ex *Numer.* XXIV, 7. 8. eſſe defloratum, non eſt, ut te, Praeſtantiſſime Venema, moneam, neque etiam, longe hoc longeque & ab Hebraeis & Alexandrinorum verbis diſſociari. Videor mihi quidem illud orationis variandae, de quo ſupra, ſtudium videre. Sed quid ceteris fiet? πρὸς ὕψος ἀρθήσεται poteſtne ullo

(*c*) *De Gigantib. p.* 285.
(*d*) *Oper. Philon. T.* 1. *p.* 727.
(*e*) *De Congreſſ. Quaer. Erudit. Grat. p.* 424. 425. *E.*
(*f*) *De Vit. Moſis L. I. p.* 647. *B.*

ullo modo in concordiam redigi aut cum *Hebr.* וירם מאגג מלכו, aut Graecis ὑψωθήσεται ἢ Γὼγ βασιλεία; Quid illud καθ' ἓν κέρας ἄγοντι; Nihil illi profecto conmune cum Hebraeis כתועפת ראם לו, neque Graecis ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτῷ. Quamcunque ego in partem illa verto, exitum invenio finemque nullum, niſi ſi Judaeus ad mentionem *Gogi* & *unicornu* offenſus verba aliorſum tranſtulerit, aut, quia hoc hominis cum ingenio haud apte congruit, in pravam editionem τῶν LXX. inciderit. Certe tale utrumque eſt, ut vix alia ratione excuſari queat. Pertineatne huc (g) παρ' ὃ καὶ λέγεται ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ἄνθρωπος παιδεύσαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ nondum decerno. Tranſlatum in orationem eſt ex *Deuternom.* I, 31, ubi *Moſes* כאשר ישא איש את בנו, & Alex. ὡς εἴτις τροφοφορήσαι, quod & *Philoni* poſtliminio reddendum doctiſſimus *Th. Mangey* arbitratur: ego vero invito ingerere non ſuſtineo, quippe & alio in libro (h) ita citanti & legenti. Unde unde acceperit, non ab illis, quos nominavi, tantum abit, ſed & *Aquila*, qui ὡσεὶ αἴρει τροφὸς τὸν υἱόν.

VI, Innumeris eum in locis inmane quantum cum *Aquilae* verſione diſcordare. Non hic excitabo barbarum iſtud σὺν τὸν οὐρανὸν καὶ σὺν τὴν γῆν, nec ejus notae alia, quae Hebraei quaedam ſermonis ſuperſtitio docto ceteroqui interpreti extorſit, *Philonem* vero adprobatorem nanciſci non potuerunt: neque in vaſtum excurram campum, & tibi taedium, Amicorum optime, in re notiſſima & mihi conciliaturum. Pauca abunde

(g) *Quod Deus Immutab. p.* 301.
(h) *De Somn. p.* 600.

bunde erunt. Aquila *Geneſ.* XXXII, 28. ὅτι ἦρξας μετὰ θεοῦ. Noſter, a ducibus ſuis (*i*) leniter in tramitem deflectens, ὅτι ἰσχύσας μετὰ θεοῦ. Aquila *Geneſ.* I, 31. καὶ ἰδοὺ ἀγαθὸν σφόδρα. *Philo* (*k*) καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. Aquila *Exodi* IV, 6. καὶ ἰδοὺ ἡ χεὶρ αὐτοῦ λεπρῶσα ὡσεὶ χιών. Noſter (*l*), Alexandrinorum verbis ornatus cauſſa leviter mutatis, λευκοτέρα χιόνος, cui & mox Moſes, haud aliter ac veteribus illis interpretibus, ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ob minus verſatilis linguae uſum *Exod.* IV, 10. pro quo Aquila, Hebraea nobis verba paene appendens, οὐκ ἀνὴρ, ῥημάτων. Idem verſionis auctor τὸν ποτιστὴν τοῦ βασιλέως Αἰγύπτου καὶ τὸν πέσσοντα pincernam coquumque regis *Genes.* XLI, 1., quem *Philo* conſtanter ἀρχιοινοχόον & ἀρχισιτοποιὸν adpellitat, ſicuti & incantatores, qui regem Aegyptium in fraudem praeſtigiis induebant, σοφιστὰς καὶ (*m*) μάγους, quibus in Aquilae editione titulus κρυφιαστῶν *Exod.* VII, 12. 22. inditus fuit. Ad hoc de praecone, qui regio juſſu indigenas, quo honore Joſephum, novum Aegypti praefectum, venerarentur (*n*), admonebat, περιερχομένου κήρυκος καὶ δηλοῦντος τοῖς ἀγνοοῦσι τὴν χειροτονίαν ex Graecis Alexandrinorum, ſed paullum conmutatis, *Geneſ.* XLI, 43. Aquila, expreſſurus accurate Heb. אברך, *& clamavit in conſpectu ejus adgeniculationem*: ſic enim verborum ejus ſententiam *Hieronymus* Latine repraeſentavit in *Quaeſt.* *Hebr.*

(*i*) *De Temul. p.* 251. *D. & Mutat. nom. p.* 1051.
(*k*) *De Migrat. Abrah. p.* 408.
(*l*) *Vit. Moſ. L.* 1. *p.* 614.
(*m*) *Ibid. p.* 616.
(*n*) *De Joſepho p.* 543.

Hebr. Quid dederit ipſe vocabuli, huc uſque in obſcuro eſt. Nam *Martianaei* πρόγνυ, niſi πρὸς γόνυ voluerit, per ſe corruit: *Montfauconii* γονατίζειν, γονάτισιν juſta caret auctoritate. At hinc abire tempus eſſet, niſi manum *Philo* injiceret opem flagitans, quam homini cur recuſabimus, taedium praeſertim ſuperioris operae ſerenitate quadam deterſuro? Culta ſunt & mira ſeſe conmendat elegantia, τρίβοντες γὰρ ἀεὶ τοὺς περὶ ὁσιότητος λόγους, καθάπερ ἐκ πυρείων τὸ θεοειδέστατον εὐσεβείας γένος ποιοῦσιν ἐκλάμψαι, ſic (o) enim conmentatur. Ex limpidiſſimo *Platonis* hoc fonte, καὶ τρίβοντες, ὥσπερ ἐκ πυρείων ἐκλάμψαι ποιήσαιμεν τὴν δικαιοσύνην, iſthaec derivata eſſe optime perſpiciens vir clariſſimus laudabiliter εὐσεβείας φέγγος *Philoni* inſtauravit. Quid poſtea? priorum obliterata memoria καθάπερ ἐκ πετρῶν τὸ θεοειδ. veriſſimum eſſe (*p*) divinat. Ergo, ſi divinationis decretum valet, quam ociſſime ex *Platone*, *Theophraſto*, *Apollonio Rhodio*, *Diodoro Siculo*, *Plutarcho* τὰ πυρεῖα eximantur, & ſolertiſſime obruatur vetus ignis excitandi mos, de quo tanta cum cura Critici veteres quemque Arabes in hunc uſque diem (*q*) uſu terunt. Quid de hiſce ejusdem (*r*) Judaei cenſes, doctiſſime Venema? ὅτι αἰθήρ, ἱερὸν πῦρ, φλόξ ἐστιν ἄσβεστος, ὡς καὶ αὐτὸ δηλοῖ τοὔνομα, παρὰ τὸ αἴθειν, ὃ καίειν ἐστὶ κατὰ γλῶτταν εἰρημένον. Μάρτυς δὲ μία μοῖρα τοῦ οὐρανίου πυρὰς ἥλιος. Mihi quidem optime inter ſe apta & connexa ſemper ſunt viſa;

(*o*) *De Somn. p.* 1134.
(*p*) *Oper. Philon. Tom. I. p.* 736.
(*q*) *Vid. Origin. Hebr. L.* 1. *p.* 64. *Cl. Alb. Schultens.*
(*r*) *De Confus. Ling. p.* 342. *E.*

viſa; nec demuto ſententiam, tametſi vir doctus ex *Norvic.* ſcripto libro φάος ἐστὶ ἄσβεστον, & ingenii ſui remigio οὐρανίου σφαίρας reſtituerit. Non in illis equidem ſum, quibus occultum eſt, pleroſque veteres aethera pro flamma non habuiſſe: bene hoc adnotationes in luce collocant. Fuerint autem infitiati illud Philoſophi: *Philo* quidem certe, niſi vertigine quadam, dum ea digereret, circumactus fuerit, in animum, ut illis adſtipularetur, quae ipſi propria ac perpetua fuiſſe, perhibentur, inducere non potuit. Accedant ad hunc cumulum, neque enim prohibet liberius hoc confabulandi genus, nec tu intercedis, & pauca iſta: ἐπιτραγωδοῦντες γοῦν (*s*) *Philo* Judaeus ſcribit, καὶ ἐπιστομίζοντες εἰώθασιν οἱ καταγέλαστοι λέγειν ταῦτα. ubi ſine dubio ΕΠΙΣΤΟΜΙΖΟΝΤΕΣ peccat. V. C. *Th. Mangey* id ἐπιστωμυλίζοντες, in adnotationum vero addendis ἐπικομπάζοντες eſſe jubet. Quid ni ἀποστομίζοντες, quod *Heſychius* agnoſcit, & plures in (*t*) *S. Luca* ſcripti codices, aut, ſi id pravum ſit, de quo dubitare nefas non eſt, ἀποστοματίζοντες; Congruit certe Philoneis iſtis, me quidem judice, haud abſurde. Verum quod inſtat & incoepti ratio poſtulat, agamus.

VII. Non deeſſe loca, ex verſione, ſive Aquilae ea fuerit, ſeu alius, in orationem *Philonis* adſcita; quae cum cura examinare operae fuerit pretium, quod haec cauſſae arx & controverſiae quoddam quaſi caput. *Geneſ.* IX, 25. ἐπικατάρατος χαναὰν παῖς οἰκέτης ΔΟΥΛΟΣ ΔΟΥΛΩΝ

(*s*) *De Somniis p.* 1148. *A.*
(*t*) *Evangel. C. XI,* 53.

ΩΝ ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Ita (u) *Philo*: in quis Aquilae citra controverſiam eſt δοῦλος δούλων, עבד עבדים, interpretatione ſua aequantis, cetera debentur Alexandrinis ſenibus, quos infra (x) preſſe ſequitur, nihil peregrini admiſcens. Nihil peregrini inquam: e gloſſa enim in hanc viciniam migrarunt duo iſthaec δοῦλος δούλων, ſuntque ad orationem plane ſupervacanea. Cui enim bono duplex eorundem verborum verſio? Librarius, cum in Hexaplari *Origenis* editione ea animadverteret, ceteris ne ſolitaria incederent, adſtruenda cenſuit. Atque hoc aliis ſaepe ſcriptoribus praeter opinionem uſu veniſſe meminimus. In *Diſputatione Gregentii* (y) ex *Eſaiae* I, 3. ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον αὐτὸν, ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΠΡΙΑΜΕΝΟΝ, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Par illic Scholion, ſive ingenio amanuenſis, ſeu alii verſionum editioni acceptum referatur, abſurdum certe atque abſonum. *Joannes Chryſoſtomus* citat haec Paullina I. *Cor.* VII, 7. Θέλω γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτὸν (z) ἐν ἐγκρατείᾳ. Putares prima fronte poſtremas eum voces ſuo in codice reperiſſe: at ſecus res habet: ipſe explicandi cauſſa admenſus illa eſt, ſeu potius operum ejus deſcriptor. Non me latet, eadem & (a) alibi habere: ſed ibi *Mſ. Regius* ἐν ἐγκρατείᾳ δηλονότι, id, quod ſuſpicatus ſum, mirifice adfirmans. Jam aliud vide. *Geneſ.* XVIII, 10. ἐπανιὼν ἥξω

πρὸς

(u) *De Reſipiſc. Noae p.* 278. *D.*
(x) *Ibid. p.* 281. *C.*
(y) *P.* 121. *Ed. Morell.*
(z) *Homil. XIX. in Epiſt. ad Corinth. p.* 160. *E. Tom. X.*
(a) *Tom.* 1. *p.* 270. *Edit. Benedictin.*

προς σε κατὰ τ̓ καιρὸν ἔτων (b) ΕΙΣ ΝΕΩΤΑ. quae quidem uncialibus ſignata literis cujus ſint interpretis, non adparet. Ego *Philoni* fidenter tribuo, orationem hoc emblemate varianti. Sumſit ex conmuni id linguae acervo atque, ubi e re videbatur, in conmentarios ſuos (c) addidit. Alibi ad Alexandrinorum (d) exemplum ἐπαναςρέφων —— εἰς ὥρας, iterum εἰς ἐνιαυτὸν ἕτερον extremo libro de *Nomin. Mutatione:* quae utique ſcriptoris ex ingenio tanquam e fonte manarunt. Sed hoc paullo inpeditius, *Exod.* XV, 16. ἕδρασμα εἰς καθέδραν σου κατειργάσω (e) κύριε. ἁγίασμα κύριε, ὃ ἥδρασαν χεῖρές σου. Quae Aquilae eſſe Hexapla oſtendunt. Alexandrini ſenes εἰς ἕτοιμον κατοικητήριον —— ὃ ἡτοίμασαν, neque hinc abit ſcriptus e *Vaticano* liber, cui primas *Th. Mangey* minime negavit. *Philone* Judaeus Aquilae id fragmentum an Alexandrinorum verba explicanda ſibi delegaverit, orationis univerſae habitus & contextus praelata face monſtrabit. Τά γε αὖθις λεγόμενα συνᾴδει τῷ προτεθέντι, τῷ τ̓ κόσμον εὐτρεπῆ καὶ ΕΤΟΙΜΟΝ οἶκον εἶναι τοῦ θεοῦ adnectit poſt pauca: tum τὸ ἢ ΗΤΟΙΜΑΣΘΑΙ ὑπο χειρῶν θεοῦ. & κλῆρος γὰρ οὗτος ΕΤΟΙΜΟΤΑΤΟΣ καὶ προχειρότατος οἶκος. Quae cuncta, niſi parum proſpiciunt oculi, unice Alexandrinae verſioni reſpondent, minime omnium inſititio iſti fragmento. Abeat ergo, unde malum pedem intulit. An & in his ſimile flagitii ſpecimen? Ἰδοὺ ἐγώ εἰμι, ἀποστελῶ τ̓ ἄγγελόν μου. Ita

(b) *De Abrahamo p.* 368. *E.*
(c) *Vid. Oper. Phil. T.* 11. *p.* 631.
(d) *Migrat. Abrah. p.* 407. *D.*
(e) *De Plant. Noae p.* 221. *A.*

ta (*f*) *Philo* ex *Exod.* XXIII, 20., alibi (*g*) non aliter ac LXX. ſenes, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποςέλλω. Prius non veniſſe ab interpretibus, qui Pentateuchum Graeca veſte induerunt, ſed eorum eſſe potiſſimum, quorum in *Judicum*, *Ruthae* & *Regum* libris occupatus fuit labor, pulcre (*h*) ſolita ſibi modeſtiâ, quam cum docentis ex ore penderemus, toties ambo admirati ſumus, declaravit vir clariſſimus *Lamb. Bos.* Unde ergo id *Philo*? an ex Hebraeo הנה אנכי שלח formavit? Id nihil, ſi in opinionem venerit, abſurdi conplectitur; neque enim nullam patrii ſermonis notitiam adſecutus eſt. Vero tamen ſimilius accidit, quandoquidem nunc hoc nunc illud libri oſtentant, & hanc male ſedulae manus opellam eſſe. De menſa & ſacratis panibus ἢ καλοῦνται (*i*), ſcribit, προθέσεως. quos *Alexandrini* ἄρτους ἐνωπίους *Exod.* XXV, 30. *Aquila* ne a Moſis לחם פנים ulla ſe parte alienaret, ἄρτους προσώπων, *Symmachus* ἄρτους προθέσεως verterunt. Symmachumne ergo *Philo* ſequitur? Non equidem dixero. *S. Lucas* Evang. C. VI, 4. τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβε, cui cum Symmacho, necdum ejus aetate vitali aura fruenti, nihil utique commune. Noſter, qui non diſſimilia aliis verſionis in (*k*) locis haud ſocorde animadverterat, integrum ſibi eſſe opinatus fuit, hoc an alio uteretur. Atque id quidem a veri ſtudioſo non temere in dubium vocabitur, nec illis fortaſſe aſſen-

(*f*) *De Agricult. p* 195.
(*g*) *De Migrat. Abrah. p.* 415.
(*h*) *Prolegom. in LXX. Edit. Cap.* 1.
(*i*) *De Congres. Erudit. Cauſſ. p.* 448.
(*k*) *Vid. Exod. XXXV*, 12. *XXXIX*, 36.

aſſenſum, quae ſtatim conſequentur, recuſabit; de tuo certe judicio id mihi polliceri poſſe videor, Vir Eruditiſſime, veritatem in hoc genere non amicitiam ſectante. De ſuffitu (*l*) λάβε σεαυτῷ —— καὶ λίβανον διαφανῆ. ΕΞΑΙΡΕΤΟΝ ΕΞΑΙΡΕΤΩΙ, ἴσον ἴσῳ ex *Exod.* XXX, 34. *Philo.* In quis, ſi bina iſta, notabiliter inſignita, eximantur, novi nihil. Quin ea vero ex Hexaplari *Origenis* editione inprudenter ſint a nimium diligente antiquario in orationis ſeriem inportata apud me dubium non eſt: namque illorum primus auctor, quicunque fuerit, Hebraea בד בבד duobus illis egregie explicari atque Alexandrinorum ἴσον ἴσῳ praeſtare cenſuit. Eſt proinde in *Philoneis* illis duplex eorundem vocabulorum interpretatio, minime necesſaria, atque ab inſtituto ſcriptoris longiſſime recedens. Oſtendamus id paucis, ne quod dubium perſeveret. Id agit Auctor unice, aequalitatem ut commendet ſive τὴν ἰσότητα; quem in finem, poſtquam de aequalibus XI. praefectorum collationibus deque ſacerdotum paribus nonnulla portionibus admiſcuerat, παγκάλως, adjungit, ἣ καὶ ἡ περὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ἐκθυμιωμένων ἐστὶν ΙΣΟΤΗΣ. λέγεται γάρ, λάβε σεαυτῷ ἡδύσματα —— καὶ λίβανον διαφανῆ, ἐξαίρετον &c. tum mox *Exodi* verbis, de quibus agitur, adpoſitis ſubnectit, ἕκαστον γαρ τῶν μερῶν ἑκάστῳ φησὶ δεῖν ΙΣΟΝ συνέρχεσθαι πρὸς τὴν ὅλου κρᾶσιν. Viden' nihil omnino in illis ineſſe, quod aut inſititia illa expoſtulet ſibi, aut non valide eadem, tanquam ſpuria, repudiet? Quid ſi e Latino Theologo, ne continuata Graeca faſtidium moveant, non diſſors admodum

dum

(*l*) *Quis Rer. Div. Her. p.* 508. *A.*

dum interſeram? *Cyprianus*, ſeculi ſui decus & lumen, exſcripſiſſe ex 2. *Timoth.* IV, 3. haec (*m*) perhibetur: *ſecundum ſua deſideria coacervabunt ſibi magiſtros PRVRIENTES IN AVDIENDO, ſcalpentes aures.* Falſo tamen. cur enim pauca, neque admodum obſcura, verba bis vertendo exprimeret? alterutrum, quod minime latuit viro & dignatione & literarum cultu praeclaro *Jo. Fello*, nec veſtigia ejus prementi (*n*) *Jo. Millio*, nimium liberalis & officioſus antiquarius invito obtruſit. Dederat tantummodo Carthaginienſium egregius praeſul *ſcalpentes aures*, Paullinum κνηθόμενοι τὴν ἀκοὴν aequiparaturum. Atque hoc priſcam N. T. verſionem Latinam probaſſe ex *Hilario Pictavenſi*, non aliter Paullinis iſtis (*o*) uſo, cognoſcitur. Cernimus quidem *prurientes aures* alibi apud eundem (*p*) locorum, quod ejusdem tamen eſſe commatis, cujus inculcata *Cypriano*, ſcripti codices, neque e poſtremis illi, teſtimonio eſſe poſſunt: ipſa, quae ſuccedit, *Hilarii* oratio *ſcalpentes aures* deſiderat, mirorque doctos e *Benedictina* familia viros id neglectui habuiſſe. Ad aliud ejusdem generis pergamus. *Bachiarius* in Apologia (*q*) haec habet. *Diabolum non ita factum ſentimus, ut diabolus eſt, nec proprium habuiſſe naturae ſuae genus, ut diabolus naſceretur, ſed hoc agnomen meritum dediſſe, non Deum; nec ingenitum eſſe,*

(*m*) *L. III. ad Quirin. C.* 67.
(*n*) *In Epiſt.* 2. *Timoth. C.* IV, 2.
(*o*) *Lib. in Conſtant. Imp. p.* 562. *Edit. Veron.*
(*p*) *L. X. de Trinit. C.* 2.
(*q*) *Muratorii Anecdotor. Latin. T. II. p.* 22.

ſe, quia Deus non eſt; nec factum eſſe diabolum, quia Deus malum non facit, ſed Angelum bonum factum, ſicut ſcriptura demonſtrat: Per bonum operatum eſt mihi omnem concupiſcentiam. *Malum enim angelum fuiſſe ſic credo, ut Apoſtolus dicit.* Datus eſt mihi ſtimulus carnis &c. *Et alibi,* niſi venerit Refuga & diſceſſio. *Ergo qui nunc refuga eſt, fuit aliquando in intuitu creatoris, & in illa gradus ſublimitate, de qua* &c. Non ambigo, quin *REFUGA & DISCESSIO*, ex ἀποστασίας voce 2. *Theſſalon.* C. II, 3. derivata, oculos tuos in ſe converterint: meminiſti pulcre, prius ab *Auguſtino*, doctiſſimo Hipponenſium praeſule, non inprobari: poſterius videri *Hieronymi*, atque in Vulgata, quam vocant, ſedem ſuam tueri. *Bachiarius*, quod orationis ſeries liquido ipſaque ejus aetas manifeſtat, in *refuga* acquievit; *diſceſſio* alienae & nimis officioſae debetur diligentiae. Cogita vero mihi, amiciſſime Venema, unde homo noſter acceperit, *per bonum operatum eſt mihi omnem concupiſcentiam.* Redolent illa quidem Paullinum aliquid ex *Epiſt.* ad *Roman.* VII, 8., ſed minus ſincerum. Graeca, uti ea in Epiſtola nunc leguntur, nihil admodum juvant, neque ſuſpicionibus & conjecturis abuti libitum eſt, *Philonis* praeſertim cura nec dum libero neque ſatis expedito. Conmentatur ille ex *Deuteron.* XXIII, 1. 2. (r) θλαδίας γὰρ καὶ ἀποκεκομμένους τὰ γεννητικὰ ἐλαύνει. —— ἐλαύνει δ' οὐ μόνον πόρνους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τῆς πόρνης ἐπιφερομένους μετρῶον αἶσχος. quae ſi ad Alexandrinum conponantur exemplar, variabunt non-

(r) *De Sacrificant. p.* 857. *C.*

nonnihil, ſed ea demutandi tantum de cauſſa, quam ſupra tangere memini. De Aquila, acſi ejus ex rivulis irrigatae hae eſſent areolae, ſuſpicio eſſe non poteſt, cujus eo *Deuteronomii* loco reliquiae τραυματίαν ἐπιτεἰμμῳ, & μαμζήρ, non mutato Hebraeo vocabulo, praeferunt. non addo, tametſi opportune poſſem, ſcriptorem ſibi & τοῖς LXX. (*s*) alias probe conſtare. Id admonere praeſtiterit, ejusdem variationis ſtudii argumentum & (*t*) iſthaec offerre: ἀπαγορεύει τοίνυν ἀδελφῷ δανίζειν, ἀδελφὸν ὀνομάζων, οὐ μόνον τὸν ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων κ. λ. ea ſpectant *Deuter.* XXIII, 19. οὐκ ἐκτοκιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου τόκον ἀργυρίου, liberiore paraphraſi diverſioribusque verbis reddita, neque aliorſum tamen, ut nec oportuerat, tendentia. Quod genus non Judaeus tantum noſter, ſed ſaepe numero Chriſtianorum ſectantur doctores. Alexandrinus (*u*) *Clemens*, ἐδίψησα, καὶ ΕΔΩΚΑΤΕ ΜΟΙ ΠΙΕΙΝ —— γυμνὸς ἤμην, καὶ ΕΝΕΔΥΣΑΤΕ ΜΕ adfert ex *Matth.* Evang. XXV, 35. 36., non ipſa Domini Jeſu verba nobis annumerans, ſed juſtam eorum ſententiam. Idem utique profitendum de *Neſtorii* (*x*) iſtis, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ΑΝΕΥ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΣ formatis ad divini Auctoris *Epiſt. ad Hebraeos* C. VII, 3. mentem declarandam. Neque diverſum ſentio de his apud (*y*) *Severia-*

(*s*) *De Confuſion. Ling.* p. 341. *A.*
(*t*) *De Charitate* p. 701. *E.*
(*u*) *Quis Dives Salvet.* C. 30. p. 952.
(*x*) *Serm. de Incarn. Dom. in Marii Mercator. T. II.* p. 5. *Ed. Garnerii.*
(*y*) *Homilia VI. de Creat.* p. 496. *T. VI. Oper. Chryſoſt. Ed. Benedict.*

rianum: ΕΜΝΗΣΤΕΥΣΑΜΗΝ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνήν. exponunt enim genuina *S. Paulli* 2. *Corinth.* XI, 2. ſive *Severiani* ſeu alterius arbitrio. Nec ea tamen utor confidentia, ut de (z) Philoneis, quae ſubjiciam, paria aſſeverare auſim: τὸν κύριον ἀντηλλάξω σήμερον εἶναί σοι εἰς θεὸν, καὶ κύριος ἀντηλλάξατό σε σήμερον γενέσθαι λαὸν αὐτῷ. Nimium enim recedunt ab ejus popularium editione, neque mutandae orationis conſilio contribui poſſunt. Aquila *Deuteron.* XXVI, 17. 18. gemina illis & germanà dediſſe videtur, ſicuti pravum iſtud ἀντηλλάξω in Hexaplorum *Origenis* fragmentis innuit: Alexandrini τὸν κύριον εἵλου —— καὶ κύριος εἵλατό σε. Utros igitur noſter duces agnoſcit? Si ſcripto *Bodlejano* codici aliqua in hís fides, ab Alexandrinis ſuis minime ſe ſegregavit; eadem namque in illo prorſus, quae in his obvia ſunt. At ipſam ſcriptoris orationem, quandoquidem in veterum conmentarios nimium ſaepe ſibi amanuenſes arrogarunt, in conſilium mittamus. Continuo *Pbilo* illis, quae praepoſita ſunt, ſubdit, παγκάλη γὰρ τῆς αἱρέσεως ἡ ἀντίδοσις. tum mox αὐτὸς αἱρεῖται. Pro quibus, niſi mibi parum perſpectum exploratumque hominis ſit ingenium, ſi illud, quod libri hodie ſuppeditant, probaſſet, utique maluiſſet, παγκάλη γὰρ τῆς ἀνταλλαγῆς ἡ ἀντίδοσις & αὐτὸς ἀνταλλάττεται. his certe verborum figuris varie & copioſe alludens ſaepe numero ſeſe lectoreſque oblectat. Neque id hoc quidem loco fugit V. C. *Th. Mangey*, ea, quae ſtilum nunc exercent, ex Scholio non injuria derivantem. Ego vero haud ſcio, dicendumne illud ipſum ſit de

(z) *De Cbaritate* p. 718. *B.*

de (*a*) his, quibus ſummum gentis ſuae ſacerdotem Philo praepingit: ὁ μὲν δὴ μέγας ἀρχιερεὺς τῆς ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ, τελσὶ ταῖς εἰρημέναις τυπωθεὶς σφραγῖσι &c. Diſplicet doctiſſimo Theologo in Judaeorum pontifice ἀρχιερεὺς τῆς ὁμολογίας, neque in animum poteſt inducere, hoc eum titulo a *Philone* fuiſſe ornatum: potius ex (*b*) *Epiſt. ad Hebraeos* ubi Chriſtianorum ſacerdos ſummus & medius Jeſus Chriſtus ἀρχιερεὺς τῆς ὁμολογιας ἡμῶν ſignificanter ornateque dicitur, vocem ὁμολογίας huc tranſlatam religioſi nimis librarii conſilio. Deficit ait in codice *Mediceo*: ſcribi tamen oportere aut τῆς ἀληθείας, aut certe δηλούμενος. Non libet alterutram in conjecturam operoſe excurrere: poſterior talis utique videtur, ut dubites, ſerione an joco projecta ſit. Summum ſane ſacrorum apud Hebraeos ſacerdotem, quem *Philo* ſaepe ſupra humanum faſtigium (*c*) evehit, quique ſollemnibus diebus ſuas populique preces & vota ad *Deum* allegabat, eundemque victimis & fuſo ſanguine genti, pacis & veniae quidam ſequeſter, conciliabat, pulcra tranſlationis figura τῆς ὁμολογίας ἀρχιερέα perhiberi, non ipſe, puto, infitiabitur vir doctiſſimus: ſunt inter manus *Diodori Siculi* & ſimiles aliorum dictiones, quae huc conduci poſſent, ſi obſcura res foret. At hinc digredior, atque in hoc me converto, ut diſputationi modum faciam. Duo reſtant loci, qui haec molientem morantur. Itaque bona tua cum venia, Praeſtantiſſime Venema, de utroque paucis.

(*a*) *De Somniis* p. 598. *A.*
(*b*) *Cap. III*, 1.
(*c*) *Vid Illuſtr. Hug. Grot. in Epiſt. ad Hebr. V*, 1.

cis. Prior *Proverb.* VIII, 22. ὁ θεὸς ἐκτίσατό με πρωτίστην τῶν ἑαυτοῦ ἔργων καὶ πρὸ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με. Sic priſcis *Philonis* in (*d*) editionibus: V. C. *Th. Mangey* ex ſchedis *Mediceis* ἐκτήσατό με, oblitus elegantis ingenii virum (*e*) *Paull. Colomeſium* ex conjectura dudum id reſinxiſſe. Interpretes Alexandriae olim, aut alibi certe locorum, verterunt, κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ. *Aquila*, κύριος ἐκτήσατό με κεφάλαιον τῶν ὁδῶν αὐτοῦ (*f*) apud *Euſebium*: nam alii, ut optime recordaris, aliter ea oſtentant. Demonſtrant autem apertiſſime, nec huic omni ex parte *Philonem* neque illis conſentire: poſſumusque adeo citra audaciae crimen adfirmare, a popularibus ſuis haud longe, modo liberioris paraphraſeos ratio conſideretur, diſcedere. Namque ἐκτήσατό με quin olim ex ipſorum calamo exierit, mihi quidem dubium non eſt. קנה paſſim non aliud ac κτήσασθαι, atque haud praeter verum, cenſuerunt. *Geneſ.* IV. 2. קניתי איש את יהוה, ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ, quem in modum & (*g*) *Philo*. Omitto alia, in quibus eadem verbo poteſtas, (*h*) adjungere: feſtino enim ad alterum, qui moleſtus ſatis eſt, locum. *Jeremiae* XV, 20. ὢ μῆτερ, ἡλίκον με ἔτεκες ἄνθρωπον μάχης καὶ ἄνθρωπον ἀηδίας πάσης τῆς γῆς —— οὐδὲ ἡ ἰσχύς μου ἐξέλιπεν ἀπὸ καταρῶν. Ita (*i*) Judaeus noſter, nec proxime ad Hebraei ne-

(*d*) *De Temulent. p.* 244. *D.*
(*e*) *Obſer. Sacrar. p.* 634. *Ed. Fabric.*
(*f*) *De Eccleſ. Theol. L. III. p.* 152.
(*g*) *De Cherubin. p.* 114. *E.*
(*h*) *Vid. Deuterον. XXXII,* 6. *Pſalm.* **CXXXVIII,** 13.
(*i*) *De Confuſ. Linguar. p.* 326. *D.*

neque ad Alexandrini codicis fidem adpropinquans. Voluit, quicunque tandem verſionis concinnator & verborum eorum promus condus fuit, liquidius declarare איש ריב ואיש מדון, quod paullo illi melius proceſſiſſet, ſi ἄνθρωπον μάχης ἢ ἄνθρωπον ἀντιδικίας amplexus fuiſſet: atque haud ſcio, an id in *Philone* olim fuerit; nexus & orationis cohaerentia id certe deſiderare videntur. Debuerat praeterea ille interpres ἀπὸ τοῦ καταρωμένων, ut cum Hebraeis recte congruerent, admittere: quamquam fieri potuit, ut non inſolito ſibi more *Philo* ejus verba non nihil inmutarit, quod citra controverſiam conmiſſum in οὐδὲ ἡ ἰσχύς μου. nam negandi vocem Prophetae ſententia prorſus adſpernatur, nec in ullis Graecorum aliorumve interpretum exemplaribus ea obviam fit. Ut ut fuit, exſtat in illis manifeſtum diſcordiae *Philonem* inter & veteres interpretes, quos τοὺς LXX. vulgo adpellamus, ſpecimen; quod utrum librariis, quibus plura de hoc genere inviti debemus, acceptum ſit referendum, an ex alia verſionis editione propagatum fuerit, non decerno. Id mihi quidem ſatis conſtat, in hunc uſque diem non liquere, ex *Aquilae* interpretatione iſthaec depromta eſſe.

Atque ita obtinuiſſe mihi, quod propoſueram, videor, *Philonem* Judaeum Alexandrinorum verſionem in exſcribendis veteris Teſtamenti verbis ſedulo ſectari, nonnunquam ab ea quidem parum diſſociari, ſed aut ornatus orationis gratia, aut amanuenſium delicto, aut ſuo: cum *Aquila* minime conſentire; ſi quae dentur in conmentariis verſionis illius indicia, ea pleraque omnia vel intempeſtivis antiquariorum ſcholiis, ex Hexaplari *Origenis* editio-

tio-

tione arceſſitis, tribuenda, vel dubiae eſſe auctoritatis. Jamque adeo ſine mora ad *Platonem* digredi poſſem: patere tamen, Clariſſime Vir, ut nos *Philo* paullisper detineat & moretur. Notisſima tibi eſt ἑορτὴ καὶ πανήγυρις, ſive illa ſollemnis feſtivi diei concelebratio, quam in inſula Pharo & a Judaeis & a Graecis, in memoriam abſolutae iſthic olim ſacrorum Moſis librorum verſionis, frequentatam ſua etiam aetate (*k*) prodidit: in qua quidem ornate enarranda a veri tramite transverſum non eſſe actum, in confeſſo res eſt. De cauſſa inſtituti & diutiſſime continuati ſollemnis ludi alia omnia viri eruditiſſimi (*l*) meritiſſimo opinantur. Unde ergo orta conſuetudo? Puto rudimenta quaedam eſſe *Majumae*, quo ludi ſpectaculique genere per Orientis provincias, Occidentis etiam deinceps, cives ad maris littus ſeſe exhilarare (*m*) conſueverunt: huic ſanequam pulcre convenire videntur omnia, & haec inprimis, οἱ μὲν πηξάμενοι σκηνὰς ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, οἱ δ᾽ ἐπὶ τῆς αἰγιαλίτιδος ψάμμου κατακλίνοντες ἐν ὑπαίθρῳ μετ᾽ οἰκείων καὶ φίλων ἑστιῶνται. exprimunt enim eleganter illa ipſa *Hilaria*, ſed nondum libidinibus, ut labente aetate, infamia. Jam locuples ſi deſideretur teſtis, *Majumam* Pharo inſulae adſignans, recentiorem illum quidem, ſed talem dabo, e quo cognoſci, & morem illum eſſe perantiquum, & ipſum *Majumae* nomen inſulae proprium fuiſſe factum, poterit. *Majumetes hic erat*, inquit *Actorum* (*n*) *S. Cyri* auctor, *non ex Gazenzium Majuma prodiens*,

(*k*) *De Vit. Moſis L. II. p.* 660.
(*l*) *Vid. Ill. Scaliger. ad Euſeb. Chron. an. MDCCXXXIV.*
(*m*) *A. Rivinus de Majumis C.* 5.
(*n*) *Acta Sanctor. Antverp. T. II. Januarii p.* 1090.

diens, *ſed ex illa Alexandrinorum*, *quam Pharus*, *quondam inſula*, *complectitur*, *quaeque nunc Alexandriae cum inſulana civitate conjunctae pars habetur*, *vetere Majumae nomine adhuc retento.* Quod hominis teſtimonium ea luce hanc ſuſpicionem circumdat, ut illa vero & ſimilis & proxima videatur. Itaque verbum non amplius addo.

Venio ad *Platonis* Epiſtolam decimam tertiam, cui ſtatus controverſiam viri doctiſſimi moverunt ſaepe. Diſtrictum & atrox de ea *Leon. Aretini*, *Marſilii Ficini* atque aliorum judicium omitto: abunde haec *Serrani* erunt: *tertiam* (*o*) *decimam*, *ut plane* νοθευομένην, *nec genuini quicquam prae ſe ferentem in* νοθευομένων *claſſem relegamus.* Quae ego quum vehementer mirarer, viſum fuit ad V. C. *Jo. Alb. Fabricium* adire, &, quid illi animi fuerit, explorare: nec inde tamen multo certior doctiorve abii; neſcire ſe (*p*) ait, quare in *Platonis* editionibus Epiſtolae XIII. Criticorum νοθεύεται praefigatur, cum a *Thraſyllo* & *Laertio* agnoſcatur; nam quod de duumviris illis adfirmatur, id robore atque auctoritate non deficeretur, ſi nominatim tertiae decimae meminiſſent: id vero ſecus habet; quatuor ad Dionyſium fuiſſe Epiſtolas (*q*) perhibent, amplius nihil. Qui nuper admodum de Philoſophi Epiſtolis data opera commentatus eſt, vir eruditione & dignitate eminentiſſimus *Angelus Maria Quirinus*, genuinam pronuntiavit, poſſe tamen, ſicuti *Eruditi* (*r*) *Lipſienſes* docuerunt, haud pauca in contrariam partem

(*o*) *Tom. III. Op. Platon. Edit. Steph. p.* 307.
(*p*) *Bibl. Graec. L. II. C. X*, 16.
(*q*) *Diogenes Laert. L. III.* 61.
(*r*) *Actor. Anni* CIƆIƆCCXLIV. *p.* 294.

tem adferri ſuſpicionibusque eam premi. Equidem, ſi eminentiſſimi viri ſententia dividatur, nihil cauſſae video, cur in priorem pedibus ire recuſem: poſt exactum enim & ſaepius iteratum Epiſtolae examen animadvertiſſe mihi videor, haud levem illi injuriam a Criticis fuiſſe injunctam. Tu videris, Vir Celeberrime, an opinione falſus ſim: ego vero, ne diſputatio a recto tramite aberret, Epiſtolam in partes ſecabo, quarum prior verbis καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ (*s*) abſolvitur. Hanc puto nihil omnino conplecti, quod aut *Platonis* ingenio, aut eruditione, aut temporum, quibus exarata eſt, conditione indignum ſit; immo vero ea nobis copioſe ſuppeditare, quae veteres eruditique ſcriptores ex limpido Philoſophi fonte manaſſe conſtanter aſſeverarunt. Non utar ambagibus, nec te ſine cauſſa morabor. Conſideremus haec (*t*) *Plutarchi*, χρησαίμην ἂν ἴσως χαλινῷ, τῇ Πλάτωνος εὐλαβείᾳ· καὶ γὰρ Ἑλίκωνα τὸν μαθηματικὸν οὕτως ἐπαινεῖν φησὶν, ὡς φύσει ΕΥΜΕΤΑΒΟΛΟΝ ζῶον. neque iſthaec (*u*) ejusdem negligamus: καὶ τὸν φίλον (οἶδα) ἄνθρωπον ὄντα, φύσει ΕΥΜΕΤΑΒΟΛΟΝ ζῶον, ὡς ὁ Πλάτων εἶπεν. Quae ubi tandem locorum in *Platone*, ſi haec Epiſtola in ſpuriis & rejiculis ſit cenſenda reperiemus? Δεδιὼς γὰρ λέγω ταῦτα, *Platonem* audis de Helicone Mathematico hac litterarum in particula, ὅτι ὑπὲρ ἀνθρώπου δόξαν ἀποφαίνομαι, οὐ φαύλου ζώου, ἀλλ' ΕΥΜΕΤΑΒΟΛΟΥ. Proſpicio non defuturos, qui & alibi Philoſophum de homine eam ſententiam dicere potuiſſe opinentur, leveque adeo hoc patrocinium videri. Demus hoc illis, modo

(*s*) *P.* 360. *Edit. Steph.*
(*t*) *De Ira Cohib. Tom. II. p.* 463. *C. Ed. Xyland.*
(*u*) *De Animi Tranquillit p.* 474. *D.*

modo liquido oſtenderint, nominatim de Helicone Mathematico illud ipſum ſcriptis ſuis Platonem inſeruiſſe: quod quidem nusquam, niſi memoriae meae ludibrium debeo, repertum iri confido. Fac tamen; quid his facient ejusdem (x) *Plutarchi?* Πάλιν ὁ Πλάτων Ἑλίκωνι, τῷ Κυζικηνῷ διδοὺς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολὴν, ἐπῄνεσεν αὐτὸν ὡς ἐπιεικῆ καὶ μέτριον. εἶτα προσέγραψε τῇ ἐπιστολῇ τελευτώσῃ. Γράφω δέ σοι ταῦτα περὶ ἀνθρώπου, ζώου φύσει ΕΥΜΕΤΑΒΟΛΟΥ. Namque ea ex Epiſtola hac XIII. *Plutarchum* mutua ſumſiſſe, ne Pyrrho quidem addubitaverit, ſi Philoſophum haec Dionyſio Tyranno perſcripſiſſe intellexerit: Ἔστι δὲ ὄνομα μὲν Ἑλίκων· τὸ δὲ γένος ἐκ Κυζίκου· μαθητὴς δὲ Εὐδόξου &c. atque iſtis illa adſtruxerit, quae paullo ſuperius indidem deſcripta ſunt. Adjungi his opportune nunc poſſent, quae *Plato* de Archyta, ejusque ad Dionyſium acceſſu admiſcuit, niſi illis deinceps locus conmodior foret. Satis de ineuntis Epiſtolae parte: Altera ad finem usque devolvitur, non illo quidem dictionis lepore nec ſtructurae elegantia, quam omnes ſemper in Philoſophi conmentariis demirati meritis laudibus praedicarunt, floreſcens: quod, quoniam in rerum tenuium & privatarum ac paene domeſticarum enumeratione occupatur, nemini mirum accidet. *Photius*, haud abſurdus cultae atque ornatae orationis judex, *Platonem* in epiſtolis non eo dictionis ſplendore praenitere, neque ita, ut alibi, eminere, dudum (y) conmonefecit. Et haec tamen ſermonis cultusque diſcrepantia viros ſagaciſſimos & de Philoſopho haud male meritos in eam opinionem, ut univerſam Epiſtolam, quae ſub

(x) *De Vitioſo Pudor. p.* 533. *B. C.*
(y) *Epiſt. CCVII.*

ſub manu eſt, *νοθείας* ream agerent, conpuliſſe videtur. Non ita *Euſebius*, non *Theodoretus*, Theologi inter veteres Chriſtianos ſane quam docti & prudentes. Ille, ut unum duntaxat a *Platone* Deum, ſummum rerum omnium auctorem, fuiſſe agnitum teneret, ex Philoſophi ad Dionyſium litteris haec (z) in medium profert: περὶ δὲ τοῦ συμβόλου τοῦ πρὸς (περὶ) τὰς ἐπιστολάς, ὅσας τε ἂν ἐπιστέλλω σπουδῇ, καὶ ὅσας μή, οἶμαι μέν σε μεμνῆσθαι, ὅμως δὲ ἐννόει καὶ σφόδρα πρόσεχε τὸν νοῦν κ. λ., neque enim neceſſe arbitror, omnia, quae illis arte adhaereſcunt, excerpere, quum tibi, Vir Clariſſime, dudum in mundo fuerint atque ad uſus ſepoſita. Praetereo etiam, ne longum faciam, paria (*a*) *Theodoreti*. Id tantummodo diſputationis gratia admonere verbo debeo, iſthaec omnia in Epiſtolae parte, qua de agitur, lectitari. Haud me quidem fugit, bonos doctosque illos Theologos frequenter ob neglectum in advocandis ad partes veterum ſcriptis judicii ſeverius examen perſtringi atque acerbius traduci; cujus illi peccati ſive rei ſeu inſontes fuerint, nihil ad hanc controverſiam. Id mihi abunde nunc eſt, eorum aevo hanc Epiſtolam legitimis Philoſophi foetibus fuiſſe annumeratam, & verba, quae propoſita ſunt, prae ſe nihil omnino ferre, quod *Plato* tanquam alienum detrectare atque abnuere queat. Namque unum & ſingularem Deum divini ingenii virum commentariis & inſervuiſſe & veneratum fuiſſe, *Euſebius* & *Theodoretus* prolatis tabulis luculentiſſime patefecerunt, & praeter ceteros (*b*) *Auguſtinus* Steu-

(z) *Demonſtr. Evang. L. XI*, 13. *p.* 530.
(a) *Serm. II. ad Graec. Inſid. p.* 27. *Ed. Sylb.*
(b) *De Peren. Philoſoph. L. V.* 1. *& ſeq.*

Steuchus. Quid ſi nunc oſtendero *Plutarchum*, multis ante eorum memoriam annis hanc Epiſtolae XIII. partem *Platoni* aſſeruiſſe & adjudicaſſe clariſſimum in modum? Auctor ille nobis eſt, Dionyſium, ejecto e Sicilia Dione atque in Graeciam delato, de Arete, expulſi uxore, alteri nuptiis a ſe collocanda, ſerio deliberaſſe, abeuntique ex inſula *Platoni*, ſemotis arbitris, mandaſſe, ſtudioſiſſime exploraret, quo id Dion animo laturus eſſet? Philoſophum, Athenas reducem, ſuper ea re cum Dione, amico & diſcipulo, verba contuliſſe, datisque litteris tyrannum, tectius tamen, ne alii, quorſum ea tenderent, odorari poſſent, illo de negotio edocuiſſe. Diligentiſſimi ſcriptoris verba operae erit (*c*) interponere: Γράφει *Plato* πρὸς τὸν τύραννον ἐπιστολήν, τὰ μὲν ἄλλα σαφῶς πᾶσιν, αὐτὸ δὲ τοῦτο μόνον γνώριμον ἐκείνῳ φράζουσαν· ὡς διελεχθείη Δίωνι περὶ τοῦ πράγματος ἐκείνου καὶ σφόδρα δῆλος εἴη χαλεπαίνων, εἰ τοῦτο Διονύσιος ἐξεργάσαιτο. Sudabunt profecto plurimum, ſi qui ex *Platonis* ad Dionyſium Epiſtolis, quae genuinae ab omnibus habentur, hujuscemodi quidpiam exſculpere adnitentur, operamque fruſtra, quod fidenter etiam atque etiam adfirmo, inſument. Hanc, cujus vindicias profitemur, ſi in conſilium adhibuerimus, expedita & plana omnia erunt. Τὰ μὲν ταῦτα, perſcribit (*d*) Philoſophus Tyranno, περὶ Δίωνος λέγοιμ' ἄν· τὰ μὲν οὖν ἄλλ' οὔπω ἔχω λέγειν, πρὶν ἂν παρὰ σοῦ ἔλθωσιν αἱ ἐπιστολαί, ὥσπερ ἔφης. περὶ μέν τοι ἐκείνων, ὧν οὐκ εἴας μεμνῆσθαι πρὸς αὐτὸν, οὔτε ἐμνήσθην, οὔτε διελέχθην. ἐξεπειρώμην δὲ εἴτε χαλεπῶς, εἴτε ῥαδίως οἴσει γιγνομένων. Καί μοι ἐδόκει οὐκ ἠρέμα ἂν ἄχθεσθαι,

εἰ

(*c*) *In Dione p.* 966. *E. T. I. Op. Edit. Xylandri.*
(*d*) *Oper. Platon. T. III. p.* 362. *E.*

εἰ γίγνοιτο. Certe divinus oportet ſit, qui, poſtrema Philoſophi quid ſibi velint, conjiciat, niſi *Plutarchi* iſtorum pulcre recordetur: aenigmata enim alioqui & gryphi quidam erunt, tenebris obſepti denſis, recteque adeo *Plutarchus*, cum ejus rei conmemorationem adgrederetur, περὶ οὗ, inquiebat, Πλάτων ἠνίξατο, γράφων πρὸς Διονύσιον. Non equidem nego, *Platonem* inter & *Plutarchum* diſcordiae aliquid intercedere; quod tamen per leve eſt, neque hilum ſummae rei officit. Addamus ad ſuperiora, *Platonem* videri ſemper voluiſſe, dialogos, in quibus de Philoſophia deque re publica atque ejus legibus inter confabulantes actum fuit, non ſui ingenii ſed Socratici foetus eſſe. Διὰ ταῦτα, ſcribit Dionyſio (*e*) tyranno, οὐδὲν, πώποτ' ἐγὼ περὶ τούτων γέγραφα· οὐδ' ἔστι σύγγραμμα Πλάτωνος οὐδὲν, οὐδ' ἔσται. τὰ δὲ νῦν λεγόμενα Σωκράτους ἐστὶ, καλοῦ καὶ νέου γεγονότος. Idem (*f*) alibi repetit, neque hac Epiſtolae XIII. in parte illam ſcriptionis gloriam in Socratem derivare oblitus eſt, moris inſtitutique ſui pertinax. Sic de Cebete, γεγραμμένος γάρ ἐστιν ἐν τοῖς Σωκρατείοις λόγοις μετὰ Σιμμίου Σωκράτει διαλεγόμενος, ἐν τῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ. Jam ſi omnium conſenſione illi libri conmentariique, qui ſcriptorum indolem & dictionis eorum habitum accurate referunt; qui rebus, illorum aetate geſtis, bene congruunt, quique poſt longiſſimam hominum memoriam illis, unde veniſſe creduntur, doctis a viris addicti & proprii ſaepe ſunt traditi, atque ea praeterea continent omnia, quae pluribus abhinc ſeculis in illis inveniri poſſe proditum fuit, quid ultra de hac *Platonis* Epiſtola XIII. haerebimus dubii atque an-

cipites

(*e*) *Epiſt. II. p.* 314.

(*f*) *Vid. Leon. Allat. de Scriptis Socratis Dialog. p.* 91.

mendant praeterea Heliconem Tyranno de meliore nota, quem tertio Platonis in inſulam adventu, ſive (*i*) anno II. Olympiadis CIV. in Dionyſii familiaritate fuiſſe, locuples auctor (*k*) *Plutarchus* eſt. Meminerunt etiam Archytae atque ejus in Siciliam ad Tyrannum itineris; cui quidem Pythagoreo Philoſophus Dionyſii gratiam atque amicitiam prius conciliarat, quam ab illo in Graeciam digrederetur, eodem (*l*) teſte. *Plato* ipſemet (*m*) aſſeverat, ſeſe in Graeciae fines reverſo, Archytam ad Dionyſium in Siciliam inviſiſſe. Secuta hanc altera eſt, quae poſtremam huc uſque Epiſtolae XIII. partem conplexa terminavit, ſub idem, quo prior, tempus exarata. Id ut opiner, ea mihi perſuadent, quae de Dionis voluntate, ſi uxorem ejus Areten Dionyſius alii nuptum traderet, occultius atque inpeditis verborum anfractibus (*n*) perſcribuntur: namque illa non longe poſt Philoſophi patriam in urbem reditum uſu veniſſe, *Plutarchus*, ſicuti ſuperius ſignificavi, in ambiguo eſſe minime permittit. Tertia ea eſt, quae in editis ſecundum nunc occupat locum, conpoſita anno I. Olympiadis CIV. aut circa; adfuit certe Plato quum ea aeſtate ſollemnes in Peloponneſo ludi celebrarentur, criminatique ejus ſunt inimici, conpluria tum in Dionyſium per figuras atque aſperius (*o*) jacta praeſente eo fuiſſe. Miſſa proinde poſt ludos, & illo fortaſſe tempore, quo Tyrannus blandiſſimis eum litteris in Siciliam,

(*i*) *Vide Addend. ad Diodori Sic. Tom.* II.
(*k*) *In Dione p.* 966. *A.*
(*l*) *Ibid. p.* 965. *D*
(*m*) *Epiſt. VII. p.* 338. *C.*
(*n*) *Epiſt. XIII. p.* 362. *E.*
(*o*) *Epiſt. II. p.* 310. *C.*

liam, etſi fruſtra (*p*) arceſſebat. Quarta non alia eſt quam cui tertium editores inter Platonica locum finiverunt: dedit iſtam ad Dionyſium, poſtquam amicorum opera illius ex laqueis altera ſeſe vice expediviſſet, & ſalvus in Graeciam anno 1. Olympiadis CV. (*q*) revertiſſet: plena hinc ſuſpicionum eſt & exprobrationum, quibus Tyranno Philoſophus parem refert gratiam. Atque haec quidem, ſi Dionyſii, Dionis Platonisque res, uti oportet, digerantur, & ſuis ſingulae reddantur annis, obſcuri nihil relinquent. In *Diogene Laertio*, non utique in his cum cura verſato (*r*), iſthaec mihi parum moleſta ſunt: adfirmat in Sicilia a periculo non afuiſſe Platonem, ὡς ἀναπείθοντα Δίωνα καὶ ΘΕΩΤΑΝ ἐπὶ τῇ τῆς νήσου ἐλευθερίᾳ. Haud enim exputare poſſum, unde *Theotam* ſive *Theondam*, namque libri non conſtant ſibi, in hoc theatrum collocarit. *Theodotes* Dionis & Platonis amicus, ob cujus familiaritatem Philoſopho Tyrannus (*s*) toties ſuccenſuit, mihi cognitiſſimus eſt. *Theodotem* quoque cum Dione in crimen eſſe raptum, ac ſi ambo περὶ τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς deque libertate Siciliae reddenda, conſilia iniiſſent, teſtem habeo (*t*) *Plutarchum.* At hoc viderint alii. Tu vero, amiciſſime vir, promiſſa de *Philone* ac *Platone* non flagitabis amplius, opinioni tuae parum fortaſſe reſponſura: nec ſic tamen abibis, quin corollario prius adſpergeris; quod quidem ſi tibi ingratum eveniet, recordare, quaeſo, quoties

(*p*) *Epiſt. III. p.* 317. *B.*
(*q*) *Epiſt. VII. p.* 350. *B.* & *Plut. Dion. p.* 966. *B.*
(*r*) *L. III. C.* 22. *p.* 178.
(*s*) *Vid. Epiſt. III. p.* 318. *C.* & *VII. p.* 348.
(*t*) *In Dione p.* 963. *A.*

neque ad Alexandrini codicis fidem adpropinquans. Voluit, quicunque tandem verſionis concinnator & verborum eorum promus condus fuit, liquidius declarare איש ריב ואיש מדון, quod paullo illi melius proceſſiſſet, ſi ἄνθρωπον μάχης ἢ ἄνθρωπον ἀντιδικίας amplexus fuiſſet: atque haud ſcio, an id in *Philone* olim fuerit; nexus & orationis cohaerentia id certe deſiderare videntur. Debuerat praeterea ille interpres ἀπὸ τῶν καταρωμένων, ut cum Hebraeis recte congruerent, admittere: quamquam fieri potuit, ut non inſolito ſibi more *Philo* ejus verba non nihil inmutarit, quod citra controverſiam conmiſſum in οὐδὲ ἡ ἰσχύς μου. nam negandi vocem Prophetae ſententia prorſus adſpernatur, nec in ullis Graecorum aliorumve interpretum exemplaribus ea obviam fit. Ut ut fuit, exſtat in illis manifeſtum diſcordiae *Philonem* inter & veteres interpretes, quos τοὺς LXX. vulgo adpellamus, ſpecimen; quod utrum librariis, quibus plura de hoc genere inviti debemus, acceptum ſit referendum, an ex alia verſionis editione propagatum fuerit, non decerno. Id mihi quidem ſatis conſtat, in hunc uſque diem non liquere, ex *Aquilae* interpretatione iſthaec depromta eſſe.

Atque ita obtinuiſſe mihi, quod propoſueram, videor, *Philonem* Judaeum Alexandrinorum verſionem in exſcribendis veteris Teſtamenti verbis ſedulo ſectari, nonnunquam ab ea quidem parum diſſociari, ſed aut ornatus orationis gratia, aut amanuenſium delicto, aut ſuo: cum *Aquila* minime conſentire; ſi quae dentur in commentariis verſionis illius indicia, ea pleraque omnia vel intempeſtivis antiquariorum ſcholiis, ex Hexaplari *Origenis* editio-

tio-

tione arceſſitis, tribuenda, vel dubiae eſſe auctoritatis. Jamque adeo ſine mora ad *Platonem* digredi poſſem : patere tamen, Clariſſime Vir, ut nos *Philo* paullisper detineat & moretur. Notiſſima tibi eſt ἑορτὴ καὶ πανήγυρις, ſive illa ſollemnis feſtivi diei concelebratio, quam in inſula Pharo & a Judaeis & a Graecis, in memoriam abſolutae iſthic olim ſacrorum Moſis librorum verſionis, frequentatam ſua etiam aetate (*k*) prodidit: in qua quidem ornate enarranda a veri tramite transverſum non eſſe actum, in confeſſo res eſt. De cauſſa inſtituti & diutiſſime continuati ſollemnis ludi alia omnia viri eruditiſſimi (*l*) meritiſſimo opinantur. Unde ergo orta conſuetudo? Puto rudimenta quaedam eſſe *Majumae*, quo ludi ſpectaculique genere per Orientis provincias, Occidentis etiam deinceps, cives ad maris littus ſeſe exhilarare (*m*) conſueverunt : huic ſanequam pulcre convenire videntur omnia, & haec inprimis, οἱ μὲν πηξάμενοι σκηνὰς ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, οἱ δ' ἐπὶ τῆς αἰγιαλίτιδος ψάμμου κατακλίνοντες ἐν ὑπαίθρῳ μετ' οἰκείων καὶ φίλων ἑστιῶνται. exprimunt enim eleganter illa ipſa *Hilaria*, ſed nondum libidinibus, ut labente aetate, infamia. Jam locuples ſi deſideretur teſtis, *Majumam* Pharo inſulae adſignans, recentiorem illum quidem, ſed talem dabo, e quo cognoſci, & morem illum eſſe perantiquum, & ipſum *Majumae* nomen inſulae proprium fuiſſe factum, poterit. *Majumetes hic erat*, inquit *Actorum* (*n*) *S. Cyri* auctor, *non ex Gazenzium Majuma prodiens*,

(*k*) *De Vit. Moſis L. II. p.* 660.
(*l*) *Vid. Ill. Scaliger. ad Euſeb. Chron. an. MDCCXXXIV.*
(*m*) *A. Rivinus de Majumis C.* 5.
(*n*) *Acta Sanctor. Antverp. T. II. Januarii p.* 1090.

diens, *ſed ex illa Alexandrinorum*, *quam Pharus*, *quondam inſula*, *complectitur*, *quaeque nunc Alexandriae cum inſulana civitate conjunctae pars habetur*, *vetere Majumae nomine adhuc retento*. Quod hominis teſtimonium ea luce hanc ſuſpicionem circumdat, ut illa vero & ſimilis & proxima videatur. Itaque verbum non amplius addo.

Venio ad *Platonis* Epiſtolam decimam tertiam, cui ſtatus controverſiam viri doctiſſimi moverunt ſaepe. Diſtrictum & atrox de ea *Leon. Aretini*, *Marſilii Ficini* atque aliorum judicium omitto: abunde haec *Serrani* erunt: *tertiam* (*o*) *decimam*, *ut plane* νοθευομένην, *nec genuini quicquam prae ſe ferentem in* νοθευομένων *claſſem relegamus*. Quae ego quum vehementer mirarer, viſum fuit ad V. C. *Jo. Alb. Fabricium* adire, &, quid illi animi fuerit, explorare: nec inde tamen multo certior doctiorve abii; neſcire ſe (*p*) ait, quare in *Platonis* editionibus Epiſtolae XIII. Criticorum νοθεύεται praefigatur, cum a *Thraſyllo* & *Laertio* agnoſcatur; nam quod de duumviris illis adfirmatur, id robore atque auctoritate non deficeretur, ſi nominatim tertiae decimae meminiſſent: id vero ſecus habet; quatuor ad Dionyſium fuiſſe Epiſtolas (*q*) perhibent, amplius nihil. Qui nuper admodum de Philoſophi Epiſtolis data opera conmentatus eſt, vir eruditione & dignitate eminentiſſimus *Angelus Maria Quirinus*, genuinam pronuntiavit, poſſe tamen, ſicuti *Eruditi* (*r*) *Lipſienſes* docuerunt, haud pauca in contrariam partem

(*o*) *Tom. III. Op. Platon. Edit. Steph. p.* 307.
(*p*) *Bibl. Graec. L. II. C. X*, 16.
(*q*) *Diogenes Laert. L. III*. 61.
(*r*) *Actor. Anni* CIƆIƆCCXLIV. *p*. 294.

tem adferri ſuſpicionibusque eam premi. Equidem, ſi eminentiſſimi viri ſententia dividatur, nihil cauſſae video, cur in priorem pedibus ire recuſem: poſt exactum enim & ſaepius iteratum Epiſtolae examen animadvertiſſe mihi videor, haud levem illi injuriam a Criticis fuiſſe injunctam. Tu videris, Vir Celeberrime, an opinione falſus ſim: ego vero, ne diſputatio a recto tramite aberret, Epiſtolam in partes ſecabo, quarum prior verbis καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ (s) abſolvitur. Hanc puto nihil omnino conplecti, quod aut *Platonis* ingenio, aut eruditione, aut temporum, quibus exarata eſt, conditione indignum ſit; immo vero ea nobis copioſe ſuppeditare, quae veteres eruditique ſcriptores ex limpido Philoſophi fonte manaſſe conſtanter aſſeverarunt. Non utar ambagibus, nec te ſine cauſſa morabor. Conſideremus haec (t) *Plutarchi*, χρησαίμην ἂν ἴσως χαλινῷ, τῇ Πλάτωνος εὐλαβείᾳ· καὶ γὰρ Ἑλίκωνα τὸν μαθηματικὸν οὕτως ἐπαινεῖν φησὶν, ὡς φύσει ΕΥΜΕΤΑΒΟΛΟΝ ζῶον. neque iſthaec (u) ejusdem negligamus: καὶ τὸν φίλον (οἶδα) ἄνθρωπον ὄντα, φύσει ΕΥΜΕΤΑΒΟΛΟΝ ζῶον, ὡς ὁ Πλάτων εἶπεν. Quae ubi tandem locorum in *Platone*, ſi haec Epiſtola in ſpuriis & rejiculis ſit cenſenda reperiemus? Δεδιὼς οὖν λέγω ταῦτα, *Platonem* audis de Helicone Mathematico hac litterarum in particula, ὅτι ὑπὲρ ἀνθρώπου δόξαν ἀποφαίνομαι, οὐ φαύλου ζώου, ἀλλ' ΕΥΜΕΤΑΒΟΛΟΥ. Proſpicio non defuturos, qui & alibi Philoſophum de homine eam ſententiam dicere potuiſſe opinentur, leveque adeo hoc patrocinium videri. Demus hoc illis, modo

(s) *P.* 360. *Edit. Steph.*
(t) *De Ira Cohib. Tom. II. p.* 463. *C. Ed. Xyland.*
(u) *De Animi Tranquillit p.* 474. *D.*

modo liquido oſtenderint, nominatim de Helicone Mathematico illud ipſum ſcriptis ſuis Platonem inſeruiſſe: quod quidem nusquam, niſi memoriae meae ludibrium debeo, repertum iri confido. Fac tamen; quid his facient ejusdem (*x*) *Plutarchi?* Πάλιν ὁ Πλάτων Ἑλίκωνι, τῷ Κυζικηνῷ διδοὺς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολὴν, ἐπῄνεσεν αὐτὸν ὡς ἐπιεικῆ καὶ μέτριον. εἶτα προσέγραψε τῇ ἐπιστολῇ τελευτώσῃ. Γράφω δέ σοι ταῦτα περὶ ἀνθρώπου, ζώου φύσει ΕΥΜΕΤΑΒΟΛΟΥ. Namque ea ex Epiſtola hac XIII. *Plutarchum* mutua ſumſiſſe, ne Pyrrho quidem addubitaverit, ſi Philoſophum haec Dionyſio Tyranno perſcripſiſſe intellexerit: Ἔστι δὲ ὄνομα μὲν Ἑλίκων· τὸ δὲ γένος ἐκ Κυζίκου· μαθητὴς δὲ Εὐδόξου &c. atque iſtis illa adſtruxerit, quae paullo ſuperius indidem deſcripta ſunt. Adjungi his opportune nunc poſſent, quae *Plato* de Archyta, ejusque ad Dionyſium acceſſu admiſcuit, niſi illis deinceps locus conmodior foret. Satis de ineuntis Epiſtolae parte: Altera ad finem usque devolvitur, non illo quidem dictionis lepore nec ſtructurae elegantia, quam omnes ſemper in Philoſophi conmentariis demirati meritis laudibus praedicarunt, floreſcens: quod, quoniam in rerum tenuium & privatarum ac paene domeſticarum enumeratione occupatur, nemini mirum accidet. *Photius*, haud abſurdus cultae atque ornatae orationis judex, *Platonem* in epiſtolis non eo dictionis ſplendore praenitere, neque ita, ut alibi, eminere, dudum (*y*) conmonefecit. Et haec tamen ſermonis cultusque diſcrepantia viros ſagaciſſimos & de Philoſopho haud male meritos in eam opinionem, ut univerſam Epiſtolam, quae ſub

(*x*) *De Vitioſo Pudor. p.* 533. *B. C.*
(*y*) *Epiſt. CCVII.*

ſub manu eſt, *νοθείας* ream agerent, conpuliſſe videtur. Non ita *Euſebius*, non *Theodoretus*, Theologi inter veteres Chriſtianos ſane quam docti & prudentes. Ille, ut unum duntaxat a *Platone* Deum, ſummum rerum omnium auctorem, fuiſſe agnitum teneret, ex Philoſophi ad Dionyſium litteris haec (*z*) in medium profert: *περὶ δὲ τοῦ συμβόλου τοῦ πρὸς (περὶ) τὰς ἐπιστολὰς, ὅσας τε ἂν ἐπιστέλλω σπουδῇ, καὶ ὅσας μὴ, οἶμαι μέν σε μεμνῆσθαι, ὅμως δ᾽ ἐννόει καὶ σφόδρα πρόσεχε τὸν νοῦν κ. λ.*, neque enim neceſſe arbitror, omnia, quae illis arte adhaereſcunt, excerpere, quum tibi, Vir Clariſſime, dudum in mundo fuerint atque ad uſus ſepoſita. Praetereo etiam, ne longum faciam, paria (*a*) *Theodoreti.* Id tantummodo diſputationis gratia admonere verbo debeo, iſthaec omnia in Epiſtolae parte, qua de agitur, lectitari. Haud me quidem fugit, bonos doctosque illos Theologos frequenter ob neglectum in advocandis ad partes veterum ſcriptis judicii ſeverius examen perſtringi atque acerbius traduci; cujus illi peccati ſive rei ſeu inſontes fuerint, nihil ad hanc controverſiam. Id mihi abunde nunc eſt, eorum aevo hanc Epiſtolam legitimis Philoſophi foetibus fuiſſe annumeratam, & verba, quae propoſita ſunt, prae ſe nihil omnino ferre, quod *Plato* tanquam alienum detrectare atque abnuere queat. Namque unum & ſingularem Deum divini ingenii virum commentariis & inſeruiſſe & veneratum fuiſſe, *Euſebius* & *Theodoretus* prolatis tabulis luculentiſſime patefecerunt, & praeter ceteros (*b*) *Auguſtinus* *Steu-*

(*z*) *Demonſtr. Evang. L. XI*, 13. *p.* 530.
(*a*) *Serm. II. ad Graec. Infid. p.* 27. *Ed. Sylb.*
(*b*) *De Peren. Philoſoph. L. V.* 1. *& ſeq.*

Steuchus. Quid ſi nunc oſtendero *Plutarchum*, multis ante eorum memoriam annis hanc Epiſtolae XIII. partem *Platoni* aſſeruiſſe & adjudicaſſe clariſſimum in modum? Auctor ille nobis eſt, Dionyſium, ejecto e Sicilia Dione atque in Graeciam delato, de Arete, expulſi uxore, alteri nuptiis a ſe collocanda, ſerio deliberaſſe, abeuntique ex inſula *Platoni*, ſemotis arbitris, mandaſſe, ſtudioſiſſime exploraret, quo id Dion animo laturus eſſet? Philoſophum, Athenas reducem, ſuper ea re cum Dione, amico & diſcipulo, verba contuliſſe, datisque litteris tyrannum, tectius tamen, ne alii, quorſum ea tenderent, odorari poſſent, illo de negotio edocuiſſe. Diligentiſſimi ſcriptoris verba operae erit (*c*) interponere: Γράφει *Platon* πρὸς τὸν τύραννον ἐπιστολὴν, τὰ μὲν ἄλλα σαφῶς πᾶσιν, αὐτὸ δὲ τοῦτο μόνον γνώριμον ἐκείνῳ φράζουσαν· ὡς διελεχθείη Δίωνι περὶ τοῦ πράγματος ἐκείνου καὶ σφόδρα δῆλος εἴη χαλεπαίνων, εἰ τοῦτο Διονύσιος ἐξεργάσαιτο. Sudabunt profecto plurimum, ſi qui ex *Platonis* ad Dionyſium Epiſtolis, quae genuinae ab omnibus habentur, hujuscemodi quidpiam exſculpere adnitentur, operamque fruſtra, quod fidenter etiam atque etiam adfirmo, inſument. Hanc, cujus vindicias profitemur, ſi in conſilium adhibuerimus, expedita & plana omnia erunt. Τὰ μὲν ταῦτα, perſcribit (*d*) Philoſophus Tyranno, περὶ Δίωνος λέγοιμ' ἄν· τὰ μὲν οὖν ἄλλ' οὔπω ἔχω λέγειν, πρὶν ἂν παρὰ σοῦ ἔλθωσιν αἱ ἐπιστολαὶ, ὥσπερ ἔφης. περὶ μέν τοι ἐκείνων, ὧν οὐκ εἴας μεμνῆσθαι πρὸς αὐτὸν, οὔτε ἐμνήσθην, οὔτε διελέχθην. ἐξεπειρώμην δὲ εἴτε χαλεπῶς, εἴτε ῥαδίως οἴσει γιγνομένων. Καί μοι ἐδόκει οὐκ ἠρέμα ἂν ἄχθεσθαι,

εἰ

(*c*) *In Dione p.* 966. *E. T. I. Op. Edit. Xylandri.*
(*d*) *Oper. Platon. T. III. p.* 362. *E.*

εἰ γίγνοιτο. Certe divinus oportet ſit, qui, poſtrema Philoſophi quid ſibi velint, conjiciat, niſi *Plutarchi* iſtorum pulcre recordetur: aenigmata enim alioqui & gryphi quidam erunt, tenebris obſepti denſis, recteque adeo *Plutarchus*, cum ejus rei conmemorationem adgrederetur, περὶ οὗ, inquiebat, Πλάτων ἠνίξατο, γράφων πρὸς Διονύσιον. Non equidem nego, *Platonem* inter & *Plutarchum* diſcordiae aliquid intercedere, quod tamen per leve eſt, neque hilum ſummae rei officit. Addamus ad ſuperiora, *Platonem* videri ſemper voluiſſe, dialogos, in quibus de Philoſophia deque re publica atque ejus legibus inter confabulantes actum fuit, non ſui ingenii ſed Socratici foetus eſſe. Διὰ ταῦτα, ſcribit Dionyſio (*e*) tyranno, οὐδὲν, πώποτ' ἐγὼ περὶ τούτων γέγραφα· οὐδ' ἔστι σύγγραμμα Πλάτωνος οὐδὲν, οὐδ' ἔσται. τὰ δε νῦν λεγόμενα Σωκράτους ἐστὶ, καλοῦ καὶ νέου γεγονότος. Idem (*f*) alibi repetit, neque hac Epiſtolae XIII. in parte illam ſcriptionis gloriam in Socratem derivare oblitus eſt, moris inſtitutique ſui pertinax. Sic de Cebete, γεγραμμένος γάρ ἐστιν ἐν τοῖς Σωκρατείοις λόγοις μετὰ Σιμμίου Σωκράτει διαλεγόμενος, ἐν τῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ. Jam ſi omnium conſenſione illi libri conmentariique, qui ſcriptorum indolem & dictionis eorum habitum accurate referunt; qui rebus, illorum aetate geſtis, bene congruunt, quique poſt longiſſimam hominum memoriam illis, unde veniſſe creduntur, doctis a viris addicti & proprii ſaepe ſunt traditi, atque ea praeterea continent omnia, quae pluribus abhinc ſeculis in illis inveniri poſſe proditum fuit, quid ultra de hac *Platonis* Epiſtola XIII. haerebimus dubii atque an-

cipites

(*e*) *Epiſt. II. p.* 314.
(*f*) *Vid. Leon. Allat. de Scriptis Socratis Dialog. p.* 91.

cipites? A me quidem hactenus in medium producta & collata haud difficulter inpetraverunt, ut non minus legitimam, quam reliquas ad Dionyſium datas, arbitrer. Atque haec dum meditor & apud animum iterum iterumque revolvo, ultro me ſuſpicio inceſſit, quam te, Vir doctiſſime, celare incoepti ratio non patitur: Videlicet non unam hanc olim epiſtolam fuiſſe, ſed duas; utramque illis partibus abſolvi, quas ſuperius ordinis in hac disquiſitione ſervandi cauſſa finivi. *Platonem* quatuor epiſtolis cum Dionyſio juniore variis de rebus ſermones miſcuiſſe, *Thraſyllus* apud (*g*) *Diogenem* ita docet, ut dubio res ſit libera. Haec ſi valeat ſuborta mihi opinio, earum nulla intercidit, numerusque, quem vetuſti auctores nobis deſignarunt, rotundus juſtusque eſt. *Plutarchum*, cujus auxiliaribus copiis toties conmodiſſime uſus fui, rurſus in aciem produco. Πάλιν ὁ Πλάτων (*b*), ait, Ἑλίκωνι τῷ Κυζικηνῷ διδοὺς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολὴν, ἐπήνεσεν αὐτὸν ὡς ἐπιεικῆ καὶ μέτριον. εἶτα προσέγραψε τῇ ΕΠΙΣΤΟΛΗΙ ΤΕΛΕΥΤΩΣΗΙ. Γράφω δέ σοι ταῦτα περὶ ἀνθρώπου, ζώου φύσει εὐμεταβόλου. Quae quidem optimi ſcriptoris, niſi me omnia fallunt, hoc praeter alia conmonſtrant, *Platonem* litteras Heliconi Mathematico, domo Cyziceno, conmendatitias ad Dionyſium tradidiſſe, quibus extremis adſcripta fuerit egregia & notabilis de homine, in utramque partem mobili & verſatili animante, ſententia. Haec vero belle in priorem Epiſtolae XIII. partem conpetere, unasque adeo & integras fuiſſe quondam litteras, cur operoſius declarem? Unusquisque ſine monitore animadvertit, Heliconi

(*g*) *Lib. III*, 61.
(*b*) *De Vitios. pudor. p.* 533. C.

ni in manus fuiſſe datam, Dionyſio perferendam, illiusque in fine ea nunc quoque omnia conſpici, quae in extima *Plutarchi* animum de homine exarata conſignataque adverterunt. Itaque conſequens eſſe videtur, ut pars altera aliam olim Epiſtolam abſolverit. Quam rem ipſa, modo cum cura conſideretur, dubiam non ſinet. Qui enim eam Dionyſio tradendam accepit, Helico non eſt, verum Leptines. Τὸν μὲν Ἀπόλλω —— ἄγει σοι Λεπτίνης. tum περὶ δὲ φυτῶν Λεπτίνης σοι ἐρεῖ. porro νῦν δὲ Λεπτίνου πυνθάνου. quibus (*b*) gemina hac parte Epiſtolae XIII. conplura. Leptinen certe ita Dionyſii in gratiam inſinuat Philoſophus, ut, collaudata hominis facilitate atque humanitate, digniſſimum cenſeat, qui pecuniam ab eo auferat locupletiorque domum redeat. Huc ſi adjunxeris, materiam litterarum longe longeque aliam ac partis eſſe ſuperioris, non certe tibi, Vir Praeſtantiſſime, abſurdus videbor, ſi *Plutarchi* in judicio acquieſcens decimam tertiam Epiſtolam in duas diſſecuero, & utramque *Platoni*, uti fas & aequum poſtulant, reſtituero. Supereſt, ut parum operae ad ordinem conferam tempusque conſtituendum, quo quatuor *Platonis* ad Dionyſium Epiſtolae datae olim tramiſſaeque ſunt, idque ea propter, ut in poſterum res expeditior & magis in vado ſit. Equidem primam omnium multis de cauſſis eam exiſtimo, quae partem priorem Epiſtolae XIII. conplectitur. Scripta eſt non multo poſt alterum Philoſophi ex Sicilia reditum, cum ipſe & Tyrannus in bona adhuc eſſent gratia, adeoque circa annum Olympiadis CIII. quartum. Nihil ſane hic querelarum obvium, nullumque doloris indicium litterae praeferunt. Conmen

(*b*) *Vid. p.* 362. 363. *T. III. Oper. Plat.*

mendant praeterea Heliconem Tyranno de meliore nota, quem tertio Platonis in inſulam adventu, ſive (*i*) anno II. Olympiadis CIV. in Dionyſii familiaritate fuiſſe, locuples auctor (*k*) *Plutarchus* eſt. Meminerunt etiam Archytae atque ejus in Siciliam ad Tyrannum itineris; cui quidem Pythagoreo Philoſophus Dionyſii gratiam atque amicitiam prius conciliarat, quam ab illo in Graeciam digrederetur, eodem (*l*) teſte. *Plato* ipſemet (*m*) aſſeverat, ſeſe in Graeciae fines reverſo, Archytam ad Dionyſium in Siciliam inviſiſſe. Secuta hanc altera eſt, quae poſtremam huc uſque Epiſtolae XIII. partem conplexa terminavit, ſub idem, quo prior, tempus exarata. Id ut opiner, ea mihi perſuadent, quae de Dionis voluntate, ſi uxorem ejus Areten Dionyſius alii nuptum traderet, occultius atque inpeditis verborum anfractibus (*n*) perſcribuntur: namque illa non longe poſt Philoſophi patriam in urbem reditum uſu veniſſe, *Plutarchus*, ſicuti ſuperius ſignificavi, in ambiguo eſſe minime permittit. Tertia ea eſt, quae in editis ſecundum nunc occupat locum, conpoſita anno I. Olympiadis CIV. aut circa; adfuit certe Plato quum ea aeſtate ſollemnes in Peloponneſo ludi celebrarentur, criminatique ejus ſunt inimici, conpluria tum in Dionyſium per figuras atque aſperius (*o*) jacta praeſente eo fuiſſe. Miſſa proinde poſt ludos, & illo fortaſſe tempore, quo Tyrannus blandiſſimis eum litteris in Siciliam,

(*i*) *Vide Addend. ad Diodori Sic. Tom.* II.
(*k*) *In Dione p.* 966. *A.*
(*l*) *Ibid. p.* 965. *D.*
(*m*) *Epiſt. VII. p.* 338. *C.*
(*n*) *Epiſt. XIII. p.* 362. *E.*
(*o*) *Epiſt. II. p.* 310. *C.*

liam, etſi fruſtra (*p*) arceſſebat. Quarta non alia eſt quam cui tertium editores inter Platonica locum finiverunt: dedit iſtam ad Dionyſium, poſtquam amicorum opera illius ex laqueis altera ſeſe vice expediviſſet, & ſalvus in Graeciam anno I. Olympiadis CV. (*q*) revertiſſet: plena hinc ſuſpicionum eſt & exprobrationum, quibus Tyranno Philoſophus parem refert gratiam. Atque haec quidem, ſi Dionyſii, Dionis Platoniſque res, uti oportet, digerantur, & ſuis ſingulae reddantur annis, obſcuri nihil relinquent. In *Diogene Laertio*, non utique in his cum cura verſato (*r*), iſthaec mihi parum moleſta ſunt: adfirmat in Sicilia a periculo non afuiſſe Platonem, ὡς ἀναπείθοντα Δίωνα καὶ ΘΕΩΤΑΝ ἐπὶ τῇ τῆς νήσου ἐλευθερίᾳ. Haud enim exputare poſſum, unde *Theotam* ſive *Theondam*, namque libri non conſtant ſibi, in hoc theatrum collocarit. *Theodotes* Dionis & Platonis amicus, ob cujus familiaritatem Philoſopho Tyrannus (*s*) toties ſuccenſuit, mihi cognitiſſimus eſt. *Theodotem* quoque cum Dione in crimen eſſe raptum, ac ſi ambo περὶ τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς deque libertate Siciliae reddenda, conſilia iniiſſent, teſtem habeo (*t*) *Plutarchum*. At hoc viderint alii. Tu vero, amiciſſime vir, promiſſa de *Philone* ac *Platone* non flagitabis amplius, opinioni tuae parum fortaſſe reſponſura: nec ſic tamen abibis, quin corollario prius adſpergeris; quod quidem ſi tibi ingratum eveniet, recordare, quaeſo, quoties

(*p*) *Epiſt. III. p.* 317. *B.*
(*q*) *Epiſt. VII. p.* 350. *B.* & *Plut. Dion. p.* 966. *B.*
(*r*) *L. III. C.* 22. *p.* 178.
(*s*) *Vid. Epiſt. III. p.* 318. *C.* & *VII. p.* 348.
(*t*) *In Dione p.* 963. *A.*

ties mecum de litterarum brevitate ſis conqueſtus. Dabitur autem haec, pace tua, opera elegantis ingenii matronae *Probae Falconiae*, cujus *Virgiliano Centoni* praeſcribi video, *ad Honorium Auguſtum, Theodoſii Magni F. & Arcadii Auguſti fratrem.* Puto cum vero ea, ſive ingenio *Julii Roſcii*, a quo inſcriptio *Centoni* eſt praepoſita, ſeu ſcriptis e *Vaticano* ſchedis debeantur, vehementer pugnare. Non me fugit, viros eruditionis fama celeberrimos (*u*), *Juſt. Fontaninum* & (*x*) *Jo. Alb. Fabricium*, pluresque alios a partibus *Julii Roſcii* ſtare, *Centonemque* Honorio Aug. inſcribere, jurene an injuria poematis initium declarabit:

Romulidum ductor, clari lux altera ſolis,
Eoi qui regna regis moderamine juſto,
Spes orbis fratriſque decus, dignare Marone
Mutato in melius divinum agnoſcere ſenſum,
Scribendum famulae quem juſſerat —

Adloquitur matrona Orientis Imperatorem, quo ego honore inſtructum fuiſſe Honorium inaudire minime memini. Adfirmat *Juſt. Fontaninus* V. C fateor, *Honorius*, inquiens (*y*), *quando haec carmina ſcripta fuerunt, jam in Oriente dominabatur, ubi tamen ſalutatus non fuit Caeſar ante annum CCCXCIII.* A cujus opinione de anno, quo Auguſtus eſt conſalutatus, nihil diſſentio. At Honorium, quamvis in Oriente ad id honoris eſcenderit faſtigium, Orientis fuiſſe Imperatorem unde cognoſcitur, quisve veterum litteris conſignavit?

(*u*) *Antiq. Hortae. L. II. C.* 2.
(*x*) *Biblioth. Lat. Med. aevi T. II. p.* 439.
(*y*) *Antiq. Hortae. p.* 207.

navit? Quid porro, ſi ad Honorium *Falconia* ſuum *Centonem* tramiſit, his fiet?

Haec relegas, ſerveſque diu, tradaſque MINORI
Arcadio; baec legat ille ſuo generi: baec tua ſemper
Accipiat, doceatque ſuos Auguſta propago.

Minorne frater Honorii Arcadius? Id in opinionem veniſſe, debuit ſane, doctiſſimo viro ſuſpiceris: *Inde eruitur*, haec ſuperioribus adnectit, *Centones iſtos a Proba conſcriptos juſſu Arcadii junioris, cui ut legendi exbibeantur, eadem poſtulat ab Honorio:*

Haec relegas, ſerveſque diu &c.

Equidem id inde nullis tormentorum fidiculis eruere poſſum, Arcadiumque novi Honorio aetate & Auguſtea dignitate haud paucis annis priorem. *Proſper Aquitanicus*, ſi quid ambigui res habeat, tollet (z) penitiſſime. *Honorius etiam Theodoſii MINOR filius, Chriſtiana religione ac devotione praeditus, templa omnia — eccleſiis contulit.* Paret ergo, *Centonis* initium Honorio Auguſto minime conpetere, falſamque eſſe inpactam illi a *Julio Roſcio* inſcriptionem. Ad quem itaque doctiſſima femina poema iſtud miſit? Mihi quidem dubium nullum eſt, quin Theodoſium, quae (*a*) *Jac. Uſſerii*, viri magni, animo opinatio arriſit, verba conmonſtrent. Is utique Orientis

(z) *De Promiſſion. & Praediction. Dei Part. III. Promiſſ.* 38.

(*a*) *Britan. Eccleſ. Antiq. C.* 16. *p.* 404.

tis Imperator filium agnovit Arcadium, potuitque adeo *Arcadio minori*, quod *Centonis* Auctor poſtulat, ea omnia tradere. Neque hilum huic opinioni officit *ſpes orbis*, uti matrona canit, *fratriſque decus*. Nam FRATER Valentilianus II. eſt, non ob ſororem Gallam Theodoſio enuptam, quae *Jac. Uſſerio* ſententia, a *Juſt. Fontanino* rectiſſime repudiata, ſedit: ſed quod Orientis Occidentisque Imperatores FRATRES & haberentur & dicerentur. Atque hoc, quoniam doctiſſimis viris, ut in Honorium & Arcadium tanto inpetu ruerent, fraudi fuit, ejus aetatis ſcriptorum teſtimoniis ita muniri quitum eſt, ut extra controverſiae aleam maneat. *Claudius Mamertinus* (b) de Maximiano & Diocletiano, *revera enim*, ait, *ſacratiſſime Imperator*, *merito quivis te, tuumque FRATREM Romani Imperii dixerit conditores.* tum (c), *haec omnia cum a FRATRE optimo oblata ſuſceperis, tu feciſti fortiter.* Praeterea (d), *qui germani geminive FRATRES indiviſo patrimonio tam aequabiliter utuntur?* Diocletianum tamen & Maximianum Auguſtos nemo unus natura fratres perhibuit: *fratres* erant *virtutibus*, uti idem (e) *Mamertinus*, ſive (f) *caſtra, praelia, pareſque victorae* eos *fecerant fratres.* Omitto (g) *Lactantium*, ad quem plura de hoc genere eruditiſſimos viros *Steph. Baluzium* & *Gisb. Cuperum* conduxiſſe optime recordaris: nec tempera-

(b) *In Panegyr. Maximiano Aug. dicto* C. 1.
(c) *Ibid.* C. 4.
(d) *Genethl. Maximiani Aug.* C. 6.
(e) *Panegyr. Maxim.* C. 9.
(f) *Genethl.* C. 7.
(g) *De Mortib. Perſec.* C. 8.

perare tamen poſſum, quin iſthaec *Petri Chryſologi* in medium (*h*) conferam: *Frequenter fieri videmus, ubi regum vel fratrum tabulae depinguntur, ut inter utrosque unanimitatis declarentur inſignia, artifex pictor femineo habitu poſt tergum utriusque Concordiam ſtatuit, quae brachiis ſuis utrumque conplectens indicet, quod hi, qui videntur corporibus ſeparati, ſententiis & voluntate conveniant.* Sunt enim ad hunc morem egregie accommodata, & lucem (*i*) *Lactantio* foenerantur. Id quidem abunde declaratum mihi perſuadeo, Valentinianum II. Theodoſii Magni *fratrem* belliſſime ex eo more cenſeri, meritoque Theodoſium *fratris* hujus *decus* a *Proba Falconia* nuncupari. Jam cum in toto *Centone* nulla Honorii recurrat mentio, non longe ab ea abſum opinione, conpoſitum digeſtumque eum videri ante annum aerae conmunis, quo lucis uſura Honorius perfrui (*k*) coepit, CCCLXXXIV. Quem quidem *Centoni* finem terminumque validius conſtituerem, niſi cum eo mihi ſermo eſſet, cui in hujusmodi disquiſitionibus pauca ſufficiunt. De vetere & inter Chriſtianos celebratiſſimo Hymno defungar brevi. *Polycarpus Leyſerus* V. C. hoc *Venantii Fortunati* ex codice *Mindenſi* carmen eruit, & publico, quoniam editum inter ejus poemata nuſquam, ſicuti adfirmat, minime (*g*) negavit:

Crux

(*h*) *Sermon. CXLIX. p.* 179. *Ed. Venetae.*
(*i*) *De Mortib. Perſec. C.* 42.
(*k*) *Vid. Pagi Critic. ann. CCCLXXXIV.* 4.
(*l*) *Hiſtor. Poëtar. Aevi Med. p.* 168.

Crux fidelis inter omnes
Arbor una nobilis:
Nulla ſilva talem profert
Fronde, flore, germine.
Dulce lignum, dulce clavo,
Dulce pondus ſuſtinens.
Pange lingua glorioſi
Praelium &c.

Idem ex *Leyſero* repetitum V. C. *Jo. Alb. Fabricius* digniſſimum exiſtimavit, quod in (*m*) *Bibliothecam Latinam* adderetur. Ego vero vehementer demiratus utrumque ſum, & vicem humani ingenii memoriaeque, id conſiderans ipſum, dolui. Ambo doctiſſimi viri frequentiſſime legerant nobiliſſimum veteris Eccleſiae Hymnum, verſibus trochaicis molliter fluentem:

Pange lingua glorioſi praelium certaminis,
Et ſuper crucis tropaeo dic triumphum nobilem,
Qualiter redemtor orbis ——— ———

Ambo illum Venetae *Jac. Salvatoris Solanii* operum *Fortunati* editioni inſertum haud ſane ignorabant, neque neglectum a *Georg. Fabricio*, neque a *Chriſtoph. Browero* in Edito Moguntino, nec a *Georg. Caſſandro* inter Hymnos Eccleſiaſticos fuiſſe. Una tamen Odes ſtrophe, loco in ſchedis *Mindenſibus* inprudenter mota, has utrique tenebras offudit; ſuam illa in ſedem ſi, uti decet, rerevocetur, Hymnus *Venantii Fortunati*, ſive, quae non abſurda doctiſſimorum (*n*) virorum conjectu-

(*m*) *Bibliotb. Lat. Med. Aevi p.* 545. *Tom. II.*
(*n*) *Vid. Savaron. & Sirmond. ad Sidonii Epiſt. L. IV,* 3.

jeƈtura, *Mamerti Claudiani*, purus putusque erit. Quod quidem genus cum vitio humani ingenii omnibus praeter opinionem ſaepe accidat, equidem loquaciſſimae epiſtolae modum pono, atque e te, Amice integerrime, etiam atque etiam iterum contendo, ut de his, quae haƈtenus diſputata fuerunt, arbitrium facias, rationemque amicitiae, ſic inter nos a prima juventute, ut in gratiam nunquam redierimus, cultae, ſeponas omnem: tuo judicio ſtabunt cadentque univerſa. Ita Vale. Trajeƈti ad Rhenum a. d. VIII. Kalend. Junii CIƆIƆCCXLVIII.

ERRATA

Pagina IV. lin. 10 dele *ex*. VIII, 8. lege περὶ τὸν. XVI, 10. τὸν. XX, 16. πκ. XXIX, 31. ἀλλὰ. XXXIII, 25. *Jerem.* XV, 10. XXXV, 20. ἐπὶ. XL, ult. ἠρέμα. XLI, 16. ἐγὼ. XLVIII, 25. *Victoriae*.

Naemlijſt van Boeken, die gedrukt, of te bekomen zyn by HERMANNUS BESSELING.

Arbuthnotii, (Caroli) eruditi Angli Tractatus, exhibens Tabulas antiquorum numismatum, menſurarum & ponderum veterum Hebraeorum, Graecorum & Romanorum; Inque iis ſimul agitur de eorum divitiis, luxuria, re nautica & mercatura, ante hac anglice editus, ſed nunc propter operis praeſtantiam, ut & aliis nationibus uſui eſſe prosſit, in linguam Latinam converſus, & diſſertatione, ſeu novo capite de Veterum navigatione auctus ſtudio viri Doctiſſimi, Danielis Koënigii, Med. Doct. pie denati. In fine operis comparent tabulae aeri inciſae, in quibus, monetae, menſurae & pondera dictarum gentium ad Anglorum monetam & pondus redacta exhibentur. Opus omnibus antiquariae Rei ſtudioſis percommodum atque utile, multorumque auctorum teſtimoniis confirmatum. Forma, ut vocant, 4. ſub praelo, mox edendus.

Ariſtaeneti Epiſtolae, curante J. C. de Pauw, Gr. & Lat. 8.

Arntzenii (Joann.) Diſſertationes binae, quarum prior agit de Colore & Tinctura Comarum, poſterior de Civitate Romana Apoſtoli Pauli, 8.

Algemeene Hiſtorie, van het begin der wereld tot den tegenwoordige tyd, beſchreeve door een Gezelſchap van Geleerde Mannen in Engeland, met Aantekeningen vermeerderd, 13. deelen met Platen en Kaarten 4., De volgende deelen op de pers.

——— ——— op groot papier.

Bort (Mr. Pieter) nagelatene Werken, vervattende allerhande Obſervatien, Advyſen in Zaken van Conſideratie &c. voor deſen nooit in het licht gegeven, dienende tot een Aanhangſel, of 2de deel van alle deſſelfs Werken, met nodige Regiſters voorzien. Fol.

Brencmanni Epiſtola ad V. C. Fr. Heſſelium, 4.

Burmanni (Caſp.) Trajectum Eruditum, 4.

Blaſii Caryophili Opuſcula de Marmoribus antiquis, & Paſchalis Caryophili Diſſertationes de Thermis Herculanis, & Thermarum uſu, cum Fig. 4.

Clerq Theſaurus Geometriae Practicae, cum Fig. 8.

Ennii Fragmenta, accurante Fr. Heſſelio, 4.

Hugo. (H.) De Prima ſcribendi Origine & univerſae Rei Literariae Antiquitat. cum Not. C. H. Trotz, cum fig. 8.

Index Lucianeus ſive Lexicon Lucianeum, Auctore C. C. Reitzio 4.

J. G. Michaëlis Obſervationes Sacrae, 8.

J. Verri Baſſanenſis de Raptu, 8.

Lardners Geloofwaerdigheid der Evangeli geſchiedeniſſen, 4.

4. deelen, 4. de volgende Deelen op de pers.

Lucianus de Calumnia, cum Notis J. Tollii, Gr. & Lat. 12.

Meulen (G. vander) Diſſertationes Philologicae de die Natali Mundi, 2 tom. 4.

——— ——— ——— De Ortu & Interitu Imperii Romani & de Sanctitate Summi Imperii Civil. cum Fig. 12.

Kerkelyke Outheden van de XVII. Provintien, 19 deelen. 8.

Aanhangſel op de Kerkelijke Oudheden behelſende, I. Van Ryns Algemeene Voorrede op dat werk, eertijds alleen voor de druk in Folio geplaatſt, II. Lijſten der Prooſten en Dekenen van de vyf Capitulare Kerken van Utrecht; waar achter gevoegt zyn LIX. onuitgegeven ouwde inſtrumenten en brieven. III. Lyſten der Prooſten en Dekenen van Weſt Vrieſlant, waar achter volgen XXIX. ongedrukte inſtrumenten en brieven. IV. Een brief aan de Heer Cornelis Paulus Hoynck van Papendrecht, Aertsprieſter te Mechelen, wegens de dwalingen in deſſelfs Lyſt der Domprooſten, die hy in het derde deels eerſte ſtuk van zyn Analecta ingelaſt heeft, begaan; waar achter geplaatſt zyn XII. onuitgegeven ouwde inſtrumenten en brieven, uit de originele handſtukken afgeſchreven. Uitgegeven door den Heer Profeſſor A Drakenborch in 8.

Optatus Milevitanus de Schismate Donatiſtarum, ſtudio Eliae du Pin Fol.

Otto de Aedilibus Coloniarum & Municipiorum, 8.

Rau (J. E) Monumenta vetuſt. German. ut puta de Ara Ubiorum in C. Corn. Taciti I. Annalium, Libro duo. Tum de tumulo honorario Caji & Lucii Caeſarum, 8. cum Fig.

——— Diatribe de Synagoga Magna, 8.

Regle de cinq Ordres d'Architecture de S. B. de Vignole. avec fig. 8.

Sellii (G.) Hiſtoria Naturalis Teredinis Marinae, cum Fig. 8.

——— in Nederduitſch, 8.

——— Vindiciae Methodus Heineccianae, 8.

Scriverii (P.) Opera Anecdota Philologica, & Poëtica, 4.

——— ——— Charta Major.

Vinck Amoenitates Philologico Medicae, 8.

Voorda (J.) ad Legem Falcidiam, 8.

Vonck (Corn. Valer.) Lectionum Latinarum libri duo, 8.

Weſſelingii Obſervationes, 8.

——— Probabilium liber ſingularis, 8.

——— Diatribe de Judaeorum Archontibus, 8.

Wielingii Orationes duae de Sanctione Pragmatica Divi Caroli VI.

——— Apologeticus. Accedit V. J. Blondeel Diſſertatio Academica de Legibus.

——— het zelfde in het nederduis.

V. E. III NAPOLI Biblioteca

-251.875 ANT 1411361